

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Jaakko Rautiainen

Rikoksen johdosta tapahtuva luovuttami- nen EU-maiden välillä

Liiketalous
2019

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Jaakko Rautiainen
Opinnäytetyön nimi	Rikoksen johdosta tapahtuva luovuttaminen EU-maiden välillä
Vuosi	2020
Kieli	suomi
Sivumäärä	49
Ohjaaja	Marika Teirfolk-Naarmala

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista EU:n sisällä. Erityisesti keskityn Suomen lainsäädäntöön, EU:n yleissopimuksiin, sekä Suomesta tai Suomeen tapahtuvien luovuttamistapauksien käytäntöön ja teoriaan. Perehdyn työssäni Euroopan Unionin lainsäädäntöön ja siihen, miten se vaikuttaa kansallisiin lakeihin, erityisesti Suomessa.

Teoreettinen viitekehykseni koostuu suurimmilta osin voimassa olevista laeista, sekä oikeustutkijoiden tekemistä oikeuskirjallisuudesta. Opinnäytetyöni tutkimusmetodi on lainopillinen kirjoituspöytä tutkimus.

Käyn läpi kolme esimerkkitapausta, joista lukija saa hyvän kuvan siitä, mitä lakien ja yleissopimusten soveltaminen käytännössä tarkoittaa.

Tutkimustuloksissa selvisi, että nykyinen yhteistyö EU:n jäsenmaiden välillä on menossa oikeaan suuntaan, mutta kehitettävää löytyy vielä runsaasti. Kyseessä on varsin uusi ja nuori asia EU:n sisällä. EU-maiden eroavaisuudet ovat vielä sen verran suuria, että jäsenmaiden yhteistyö tietyissä asioissa voi olla vielä hankalaa. Yhteisen linja löytäminen EU:n rikosoikeudessa on pitkä prosessi, jota EU:n viranomaiset yrittävät kehittää jatkuvasti sujuvammaksi.

ABSTRACT

Author	Jaakko Rautiainen
Title	Extradition inside of European Union
Year	2020
Language	Finnish
Pages	49
Name of Supervisor	Marika Teirfolk-Naarmala

The objective of this thesis was to examine extradition inside of the European Union. Especially I will focus on Finland's legislation, EU's common agreements and also on theory and convention of extradition from and to Finland. I will take a closer look at European Union's legislation and how it affects national laws especially in Finland. My theory-based framework consists mostly of laws that are currently valid and also literature made by law researchers. My researching method in my thesis is juridical examination.

I will go through three example cases. Reader can get a solid view from these cases, what it means to apply laws and common agreements in practice.

In my research results I found out that, current co-operation between countries of European Union is going into right direction, but there is plenty of room for improvement.

The differences between countries in European Union are still quite large, which makes co-operation difficult in some cases. Finding the common line in criminal justice inside of European Union is a long process, which officials are constantly trying to improve more fluent.

Keywords	European Union, extradition, co-operation, criminal justice
----------	---

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	8
1.1	Taustat ja aikaisempi tutkimus.....	8
1.2	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset	9
1.3	Työssä käytettävät teoriat ja tutkimusmenetelmät	9
2	RIKOKSEN MÄÄRITELMÄ	10
2.1	Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate.....	10
2.2	Rikos ja rangaistus	10
2.3	Rikoksen edellytykset.....	11
2.4	Rikoksen vanhentuminen	12
3	RIKOKSEN JOHDOSTA TAPAHTUVAA LUOVUTTAMISTA KOSKEVAT YLEISSOPIMUKSET.....	14
3.1	Yleissopimukset	14
3.2	Suomen laki sekä luovuttaminen EU:n ulkopuolelle	14
3.3	Rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva eurooppalaisen yleissopimuksen sisältö	15
3.4	Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä	15
3.4.1	Euroopan unioni ja sen jäsenmaat	15
3.4.2	Puitepäättös ja eurooppalainen pidätysmääräys	17
3.4.3	Luovuttaminen Suomesta toiseen jäsenvaltioon	18
3.4.4	Luovuttaminen toisesta jäsenvaltiosta Suomeen	22
4	ESIMERKKITAPAUKSET	24
4.1	KKO:2011:8.....	24
4.1.1	Tapauksen tausta.....	24
4.1.2	Luovutettavaksi pyydetyn A:n lausuma.....	24
4.1.3	Käräjäoikeuden päätös ja perustelut	25
4.1.4	Muutoksenhaku korkeimmassa oikeudessa ja perustelut.....	26

4.1.5	Mietteitä	28
4.2	KKO:2017:11.....	29
4.2.1	Tapauksen tausta.....	29
4.2.2	Käräjäoikeuden käsittely	30
4.2.3	Korkeimman oikeuden käsittely	30
4.2.4	Ihmisarvoa loukkaava kohtelu kieltäytymisperiaatteena	31
4.2.5	Henkilökohtaisiin olosuhteisiin liittyvä kieltäytymisperiaate	32
4.2.6	Mietteitä	32
4.3	KKO:2015:99.....	33
4.3.1	Asian tausta	33
4.3.2	Pidätysmääräys ja syyte	33
4.3.3	A:n lausuma.....	34
4.3.4	Käräjäoikeuden päätös	34
4.3.5	Korkeimman oikeuden käsittely	35
5	JÄSENMAIDEN VÄLINEN YHTEISTYÖ	40
5.1	Vastavuoroinen tunnustaminen.....	40
5.1.1	Tuomioiden huomioon ottaminen muissa EU-maissa	42
5.1.2	Rikosrekisteritietojen vaihto.....	43
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET JA POHDINTA	44
6.1	Tutkimuskysymyksiin vastaaminen	44
6.2	Opinnäytetyön pohdinta	45
	LÄHTEET	48

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. EU:n jäsenmaat vuonna 2020 (EUROPA, 2020)

Taulukko 2. Eurooppalaista pidätysmääräystä koskeva tilasto EU-alueella (Euroopan komissio, 2019)

LYHENTEET

PL	Perustuslaki
RL	Rikoslaki
EAW	European Arrest Warrent
EU	Euroopan Unioni
KKO	Korkein oikeus
LRJTL	Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta
EEW	European Evidence Warrent
ECRIS	European Criminal Records Information Services
LaVL	Lakivaliokunta
HE	Hallituksen esitys
VahL	Vahingonkorvauslaki
YK	Yhdistyneet Kansakunnat
EUVL	Euroopan Unionin Virallinen Lehti

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aihe on rikoksen johdosta tapahtuvat luovutukset Suomen ja muiden EU-maiden välillä. Tämä tarkoittaa käytännössä sellaista tilannetta, jossa EU:n kansalainen ei ole kyseisellä hetkellä siinä maassa, jossa häntä epäillään rikoksesta tai hänelle on määrätty vapausrangaistus. Haluan erityisesti tutkia, miten yhteistyöprosessi luovuttamisessa etenee EU-maiden välillä. Minua kiinnostaa, millaiset vaatimukset luovuttamiselle on, ja miten se tapahtuu käytännössä. Olen huomannut mediassa tapauksia, joissa on kerrottu rajuista rangaistuksista, ja siitä miten vaikeaa voi olla päästä kotimaahansa rikokseen syyllistymisen jälkeen. Kiinnostukseni aiheena ovat muiden maiden oikeusjärjestelmät rikosoikeuden osalta, ja se kuinka erilaisia ne voivat olla verrattuna Suomeen tai muihin maihin. Tästä eri valtioiden oikeusjärjestelmien rikosoikeudellisten säännösten erilaisuudesta johtuen luovuttamisen periaatteet nousevat yksilön kannalta erittäin tärkeiksi. Aihetta voidaan tutkia helposti esimerkkitapausten perusteella. EU:n luovuttamislaki antaa perustan luovuttamiselle. Lisäksi Suomen laki määrittelee prosessin kulkua. On otettava huomioon sen maan laki, jossa rikos on tehty. Huomioitava on myös erityistapaukset, joissa ei välttämättä ole toimittu yleissopimusten mukaan. Minua kiinnostaa Suomen viranomaisen näkökulma; se mitä he tekevät auttaakseen Suomen kansalaista ja miten he toimivat näissä tilanteissa. Kiinnostavaa on myös, minkälaisia tapauksia on käsitelty tuomioistuimissa ja miten käsittelyt ovat päättyneet.

1.1 Taustat ja aikaisempi tutkimus

Aiheeni on ajankohtainen, koska maailma on entistä globaalimpi ja ihmiset liikkuvat maiden välillä entistä enemmän. EU:n vapaan liikkuvuuden johdosta ihmiset matkustavat ja asettuvat asumaan entistä enemmän toisiin EU-maihin. Näin ollen myös rikoksia, joissa tekijä ei ole maan oma kansalainen, esiintyy myös enemmän. Tutkimukseni voisi tuoda hyvin esille, kuinka tärkeää on noudattaa lakia, riippumatta siitä onko henkilö ulkomailla vai kotimaassa. Moni turisti unohtaa helposti, että lakia tulee noudattaa silloinkin, kun on ulkomailla. Aikaisempaa tutkimusta aiheesta on tehty jonkin verran opinnäytetöissä. Laajempaa ja perusteellista tutkimusta aihealueeseen liittyen on tehnyt esimerkiksi oikeustieteen professori Sakari

Melander. Rikoksen johdosta tehtävään luovuttamiseen liittyvät menettelyt suoritetaan lakien perusteella. Vaikuttavia lakeja on monia, ja ne ovat muuttuneet vuosien varrella pyrkien parantamaan luovuttamisprosessia.

1.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tässä opinnäytetyössäni tarkastelen luovutusprosessia ja siihen liittyviä tekijöitä. Tutkimuskysymyksiäni ovat:

1. Miten luovuttaminen tapahtuu EU:n jäsenvaltioiden välillä?
2. Mitä ongelmia luovuttaminen sisältää ja miten sitä voidaan kehittää?

Tavoitteenani on tarkastella luovuttamista Suomen ja EU-maiden välillä. Haluan oppia kansainvälisten sopimusten sisältöä aiheeseen liittyen. Työni rajaan siten, että keskityn rikoksesta epäillyn luovuttamiseen EU:n sisällä. Erityisesti otan esiin EU:n sisäiset sopimukset suhteessa Suomeen. Näin voin perehtyä siihen syvemmin. Käsittelen tässä työssä luovuttamista koskevia EU:n sisäisiä sopimuksia suhteessa Suomeen.

1.3 Työssä käytettävät teoriat ja tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmä on lainopillinen kirjoituspöytätyö. Työssäni käytän viitekehyksenä oikeusjärjestelmää ja -normeja sekä mahdollisimman monipuolisia tietolähteitä. Tärkeimpiä lähteitä ovat Suomen laki, Euroopan unionin sisäiset sopimukset sekä muut kansainväliset sopimukset. Lisäksi käytän kirjallisia lähteitä, jotka sisältävät oikeustieteellistä kirjallisuutta. Tarkastelen myös Suomen tuomioistuimien esimerkitapauksia, joissa on kyseessä EU:n kansalaisen luovutuspyyntö.

2 RIKOKSEN MÄÄRITELMÄ

Ennen kuin perehdyn tarkemmin rikoksen johdosta tapahtuvaan luovuttamiseen EU:n alueella Suomesta ja Suomeen, määrittelen ja pohdin rikoksen nimikettä. Keskeytyn Suomen alueen oikeusnormeihin sekä määritelmiin rikoksista ja niiden tunnusmerkistöstä. On huomioitavaa, että nämä voivat poiketa oikeusnormeista joissakin EU -maissa, jotka ovat kuitenkin osallisena EU:n luovuttamissopimuksessa.

2.1 Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate

Suomen rikosoikeusjärjestelmä perustuu rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteen. Laillisuusperiaate asettaa täsmällisen rajan sille, miten rikosoikeudellista valvontaa harjoitetaan. Periaatteen pääasiallinen sisältö voidaan ilmaista latinan lauseilla *nullum crimen sine lege* (ei rikosta ilman lakia) ja *nulla poena sine lege* (ei rangaistusta ilman lakia). Laillisuusperiaate on myös esillä Suomen RL 3 luvun ensimmäisessä pykälässä, jossa on mainittu ” Rikokseen syylliseksi saa katsoa vain sellaisen teon perusteella, joka tekohetkellä on laissa nimenomaan säädetty rangaistavaksi. Rangaistuksen ja muun rikosoikeudellisen seuraamuksen on perustuttava lakiin.” (Boucht & Frände, 2008, 28) Laillisuusperiaatteella on vahva kansainvälinen tuki. Muun muassa EU ja YK ovat molemmat solmineet yleissopimuksia, joissa periaate on esillä. (Boucht & Frände, 2008 28-29)

2.2 Rikos ja rangaistus

Yleisesti on selvää, että rikos on lain mukaan rangaistava teko tai laiminlyönti, jonka seurauksena on rangaistus. Rikoksen on täytettävä kuitenkin tietyt edellytykset, jotta sitä voidaan pitää rikoksena. Perinteisen kotimaisen oppikäsityksen mukaan nämä edellytykset voidaan jakaa kolmeen suureen ryhmään: tunnusmerkistön mukaisuus, oikeudenvastaisuus ja syyllisyys. (Frände, 2012, 9) Jos ihmisen teko täyttää tunnusmerkistön, on oikeudenvastainen ja tekijän syyllisyys pystytään todistamaan, on kyseessä rikos.

Tällöin tekijälle voidaan tuomita rangaistus, joka määräytyy lainsäädännön ja Suomen oikeuskäytännön mukaan. (Frände, 2012, 9) Rangaistuksen käsite on kyettävä

erottamaan muista oikeusjärjestelmän osista. Boucht & Frände (2008, 25) käyttää esimerkkinään rangaistuksen vertaamista vahingonkorvaukseen. Joissakin tapauksissa vahinkoa aiheuttava teko voi johtaa sekä vahingonkorvaukseen että rangaistukseen. Jos kuitenkin tekoon ei sovellettu yksikään rangaistussäännös, tekoa ei voida pitää rikoksena. Tästä huolimatta tekijälle voidaan tuomita VahL:n mukainen vahingonkorvaus. (Boucht & Frände, 2008, 25)

Rikoksesta johtuva rangaistus on RL:n 6 luvun 4 § mukaan mitattava siten, että se on oikeudenmukaisessa suhteessa rikoksen vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen, teon vaikuttamiin sekä rikoksesta ilmenevään muuhun tekijän syyllisyyteen. (Tapani & Tolvanen, 2016, 45). Arvioitaessa rikoksen vahingollisuutta katsotaan yksinkertaisesti, kuinka paljon konkreettista vahinkoa rikos on aiheuttanut. Tämä vahinko voi olla esimerkiksi taloudellista vahinkoa (esim. petos, RL 36:1) tai ruumiiseen kohdistuvaa vahinkoa (esim. pahoinpitely, RL 21:5). Vaaraa arvioitaessa on kyse siitä, että on jollakin tavalla mahdollista, että jotakin negatiivisesti arvoitettavaa aiheutuu. Vaarasta on erotettavissa kolme komponenttia: ”1) tietty olosuhde tai tietty tapahtuma, 2) tällaisesta olosuhteesta tai tapahtumasta aiheutuva ajateltavissa oleva seuraus ja 3) kyseisen olosuhteen tai tapahtuman sekä ajateltavissa olevan, negatiiviseksi arvoitettavan seurauksen välinen mahdollisuus (suhde).” (Tapani & Tolvanen, 2016, 47) Tapanin ja Tolvasen (2016, 47) mukaan ”vaara” on yksi rikosoikeuden monitulkintaisimmista käsitteistä. Tämän takia sen määrittely saattaa olla hankalaa.

2.3 Rikoksen edellytykset

Tunnusmerkistön täyttymisen tutkiminen on erityisen tärkeää, että rikosvastuu voidaan vahvistaa tai kumota. (Boucht & Frände, 2008, 48) Rikoksen tunnustusmerkistön tutkimisessa huomioitavaa on se, mikä kyseinen teko on ja miten se ymmärretään. Tämän vertaaminen lakiin, ja siinä käytettäviin sanoihin ja ilmauksiin on tehtävä oikealla tavalla. ”Lakiteksti on ainoa oikeuslähde, johon rikosoikeudellinen vastuu saadaan perustaa” (Frände, 2012, 30). Kun voidaan katsoa, että teko täyttää tunnusmerkistön mukaiset edellytykset, vallitsee vahva presumptio, että rikos on

tapahtunut. Tämän jälkeen on kuitenkin tutkittava kaksi seuraavaa tasoa, eli syyllisyys ja oikeudenvastaisuus. (Boucht & Frände, 2008, 122)

Pääsäännön mukaan tunnusmerkistön mukainen teko on oikeudenvastainen eli kielletty. Aina tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Tunnusmerkistön mukainen teko voi olla ”sallittu”, jos siinä on kyse yleisluontoisesta poikkeussäännöstä. (Boucht & Frände, 2008, 88). Teosta pitää siis tutkia mahdolliset poissulkevat perusteet. Teko voidaan katsoa oikeudenmukaiseksi, mikäli siihen liittyy oikeuttamisperuste. Näitä perusteita ovat muun muassa rikoslain 4. luvussa esitetyt hätävarjelu (§4) ja pakkotila (§5). Tämän jälkeen katsotaan, voidaanko tekijää syyttää rikoksesta. Syyttäjän on huomioitava anteeksiantoperusteita koskevat lainsäädännökset. Fränden (2012, 10) mukaan ”Keskeisimmät perusteet ovat puuttuva vastuuikä (RL3:4.2) ja syyntakeettomuus eli psyykkiset häiriötilat (RL 3:4.2). Muita perusteita ovat muun muassa kieltoerehdys (RL 4:2) ja hätävarjelu liioittelu (RL 4:4.2).

”Syyllisyysperiaatteen mukaan on sallittua moittia ja myös rangaista ainoastaan sel-laista henkilöä, joka olisi voinut toimia toisin kuin hän *tosiasiassa* toimi” (Boucht & Frände, 2008, 123) Tällä tarkoitetaan erityisesti niitä tilanteita, jotka on mainittu aikaisemmassa kappaleessa oikeuttamisperusteista. Syyllisyydellä voidaan tarkoittaa joko, teko tai tekijäsyyllisyyttä. Tekosyyllisyydellä arvostelu kiinnitetään konkreettiseen tekoon, kun taas tekijäsyyllisyydessä otetaan arvostelun perustaksi tekijän persoonallisuus. Syyllisyys perustuu rangaistuksen mittaamisessa erityisesti syyksiluettavuuden lajeihin eli tahallisuuteen (RL 3:6) ja tuottamukseen (RL 3:7) (Tapani&Tolvanen, 2016, 62)

Kun poissulkevat tekijät on huomioitu ja tunnusmerkistö sekä syyllisyys todettu, voidaan katsoa, että tekijä on syylistynyt rangaistavaan tekoon eli rikokseen.

2.4 Rikoksen vanhentuminen

Tekijä voidaan kuitenkin jättää rangaistuksetta, jos hän on kuollut, tai on kulunut tarpeeksi pitkä aika ja rikos on näin ollen vanhentunut. Rikoslain 8. luvussa on määriteltä syyteoikeuden ja rangaistuksen tuomitsemisen määräajat. Vanhenemisen

määräajat on määritelty rikosten maksimirangaistavuuden mukaan siten, että vakavammat rikokset vanhenevat hitaammin (RL 8 luku). Rikokset, joissa ankarin rangaistus on elinkautinen vankeus, eivät vanhene koskaan. Tämän tyyppisiä rikoksia ovat esimerkiksi murha (RL 21 luku 2§) ja rikos ihmisyyttä vastaan (RL 11 luku 3§). Fränden (2012, 301) mukaan tyypillisin vanhentumisen tapaus on syyteoikeuden vanhentuminen. Näissä tilanteissa rikos on joko saatu selville liian myöhään, tai sellaista henkilöä ei ole tavoitettu, ketä vastaan voitaisiin nostaa syyte. Rikoslain 8 luvussa on myös esitetty erityisiä vanhenemisaikoja tietyille rikoksille, kuten: virkarikokset, ympäristörikokset ja seksuaalirikokset (Frände, 302). Näissä noudatetaan rikoslain 8 luvun määrittelemiä määräaikoja.

3 RIKOKSEN JOHDOSTA TAPAHTUVAA LUOVUTTAMISTA KOSKEVAT YLEISSOPIMUKSET

3.1 Yleissopimukset

Opinnäytetyössäni keskityn EU:n yleissopimukseen, jonka Euroopan unionin jäsenvaltiot ovat allekirjoittaneet. Lisäksi otan esille muita sopimuksia, joita Suomi on sopinut erikseen Euroopan Unionin jäsenvaltioiden kanssa. Esimerkiksi Pohjoismaiden välillä on oma luovutussopimus.

3.2 Suomen laki sekä luovuttaminen EU:n ulkopuolelle

Yleissopimusten lisäksi Suomessa on laki, jossa on määritelty, kuinka yleissopimusten ulkopuolella toimitaan. Tällöin noudatetaan lakia rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta. Jos kyseessä ei ole EU:n rajojen sisällä tapahtuva luovuttaminen, oikeusministeriö ratkaisee, onko luovuttamispyyntöön suostuttava. Suomi on solminut monien maiden kanssa erinäisiä sopimuksia, joissa säädetään, kuinka luovutustilanteissa toimitaan silloin, kun luovuttamisen pyyntö tapahtuu yleissopimusalueiden ulkopuolella (esim. EU-sopimus, Eurooppalainen yleissopimus ja Pohjoismaiden välinen sopimus). Näitä sopimuksia on solmittu esimerkiksi Yhdysvaltojen (SopS 4/2010), Kanadan (SopS 6/1985), Australian (SopS 14/1986) ja Hong Kongin (SopS 68/2013) kanssa. Kun henkilö luovutetaan maahan, luovuttamista pyytäneen maan viranomaiset ovat sitoutuneet luovutukseen. Tällöin henkilölle syntyy suoja, jota kutsutaan erityissäännöksi (rule of specialty). Tämä suoja tarkoittaa sitä, että henkilöä ei saa syyttää, rangaista tai hänen vapauttansa ei saa viedä mistään muusta teosta, kuin niistä, joista hän on luovutettu (Oikeusministeriö, 2019). Tilanteessa, jossa suomalainen on syyllistynyt rikokseen yleissopimuksen ulkopuolella olevassa maassa, ulkoministeriö pyrkii auttamaan, mutta ei pysty osallistumaan oikeuskäsittelyyn (Ulkoministeriö, 2019).

3.3 Rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva eurooppalaisen yleissopimuksen sisältö

Asetus rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen voimaansaattamisesta on solmittu alun perin vuonna 1971 (32/1971). Se sisältää Euroopan neuvostoon kuuluvat valtiot sekä Euroopan neuvoston ulkopuolelta valtioita, jotka ovat hyväksyneet sopimusehdot. Euroopan neuvostoon kuuluu 47 jäsenvaltiota eli kaikki Euroopan alueella olevat valtiot lukuun ottamatta Valko-Venäjää ja Vatikaania. Lisäksi Euroopan neuvostoon kuuluu Aasian puolella olevista valtioista Venäjä, Georgia, Armenia, Azerbaidzan, Turkki ja Kypros. Sopimusta voidaan myös soveltaa 27. artiklan mukaan Ranskan puolesta Algeriaan sekä sen merentakaisiin alueisiin sekä Iso-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen Kuningaskunnan osalta Kanaalin saariin ja Man-saareen. (RJTLKEY artikla 27 kohta 1). Sopimus kumoaa 28. artiklan mukaan niiden alueiden osalta kahdenkeskiset sopimukset tai yleissopimuksen määräyksen, joka koskee luovuttamista kahden sopimuspuolen välillä. Sopimuspuolet voivat kuitenkin tehdä kahdenkeskisiä tai monenkeskisiä sopimuksia yleissopimuksen määräyksien täydentämistä varten tai siihen sisältyvien periaatteiden soveltamisen helpottamiseksi. (S32/1971)

3.4 Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä

Yleissopimus, joka on opinnäytetyössäni keskeisimmässä asemassa on Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (30.12.2003/1286). Tämä laki on tullut voimaan 1. päivänä tammikuuta 2004. Laissa on määriteltä luovuttamismenettely Suomesta toiseen EU-jäsenvaltioon, sekä luovuttaminen toisesta jäsenvaltiosta Suomeen.

3.4.1 Euroopan unioni ja sen jäsenmaat

EU:lla tarkoitetaan 28 jäsenmaan luomaa taloudellista ja poliittista liittoa. Tämän liiton tavoitteena on edistää rauhaa, noudattaa yhteisiä EU:n arvoja ja parantaa kan-

sojen hyvinvointia. (Euroopan parlamentti, 2020) EU:n arvoja ovat ihmisarvo, vapaus, demokratia, tasa-arvo, oikeusvaltioperiaate sekä ihmisoikeudet. Kaikki nämä arvot on vahvistettu Lissabonin sopimuksella sekä EU:n perusoikeuskirjassa.

Iso-Britanniassa on parhaillaan meneillään eroprosessi EU:sta. EU ja Iso-Britannia ovat solmineet erosopimuksen, joka tulee voimaan 1.helmikuuta 2020. Erosopimus sisältää siirtymäkauden vuoden 2020 loppuun asti, jonka aikana EU:n ja Iso-Britannian suhde jatkuu EU:n nykysäännöillä. EU:n ja Iso-Britannian tuleva suhde on vielä epäselvä ja osapuolten odotetaan käyvän neuvotteluita vuoden 2020 aikana. (Valtiovarainministeriö, 2020)

Taulukko 1. EU:n jäsenmaat vuonna 2020 (EUROPA, 2020)

3.4.2 Puitepäättös ja eurooppalainen pidätysmääräys

Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden EU:n jäsenvaltioiden välillä perustuu eurooppalaiseen pidätysmääräykseen, josta on annettu EU:n neuvoston puitepäättös 2002/584/YOS. Puitepäättöksellä tarkoitetaan EU:n rikosoikeudellisen yhteistyön pääinstrumenttia, jolla pyritään lähentämään jäsenvaltioiden lainsäädäntöä. Puitepäättöksiä ei enää tehdä Lissabonin sopimuksen (2007) myötä, mutta valtaosa puitepäättöksistä on vielä voimassa. Tämän pidätysmääräyksen tavoitteena on ”tehostaa ja yksinkertaistaa jäsenvaltioiden välistä rikoksentekijöiden luovuttamista koskevaa menettelyä, koska aikaisemmat järjestelyt oli koettu tehottomiksi, monimukaisiksi ja pitkäkestoisiksi” (Melander, 2010, 200). Lisäksi tällä uudella yhteisellä luovuttamissäännöstöllä pystytään korvaamaan aiemmat useisiin kansainvälisiin sopimuksiin perustuvat järjestelmät. Euroopan unionin sisällä tapahtuvassa luovuttamisprosessissa on tiukat määräajat verrattuna perinteiseen luovutusmenettelyyn. Pidätysmaan on tehtävä lopullinen päätös viimeistään 60:n päivän kuluessa henkilön pidättämisestä. Jos henkilö suostuu luovuttamiseen, on luovutuksesta päätettävä kymmenen päivän kuluessa. Lopullisen päätöksen jälkeen etsitty henkilö pyritään luovuttamaan mahdollisimman nopeasti, kuitenkin viimeistään kymmenen päivän sisällä luovutettavaan maahan. Euroopan komission mukaan, vuonna 2017 etsityt henkilöt luovutettiin heidän suostumuksellaan keskimäärin 15:ssä päivässä sekä vastoin heidän suostumustaan 40:ssä päivässä. (Euroopan Komissio, 2019)

EAW:n (European Arrest Warrent) merkittävä ero aikaisempiin sopimuksiin on se, että tietyistä rikoksista pystytään luovuttamaan EU:n jäsenvaltioiden sisällä tutkimatta kaksoisrangaistavuutta. EAW johti myös Suomen perustuslain muuttamiseen, koska se oli ristiriidassa 9§:n kanssa. Perustuslain pykälässä oli sanamuoto, jonka mukaan Suomen kansalaista ei saa vastoin tahtoaan luovuttaa tai siirtää toiseen maahan. Perustuslain 9 § muutettiin 1.10.2007 siten, että henkilö voidaan luovuttaa tietyin ehdoin, kunhan luovutettavan henkilön ihmisoikeudet ja oikeusturva on taattu. EAW on saatettu voimaan Suomessa lailla rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä

(30.12.2003/1286). (Melander, 2010, 203) Perehdyn tähän lakiin tarkemmin seuraavassa kappaleessa ja käyn läpi sen eri kohtia.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Annettu	6 894	6 889	10 883	14 910	15 827	13 891	9 784	10 665	13 142	14 948	16 144	16 636	17 491
Täytäntöön pannut eurooppalaiset pidätysmääräykset	836	1 223	2 221	3 078	4 431	4 293	3 153	3 652	3 467	5 535	5 304	5 812	6 317

Taulukko 2. Eurooppalaista pidätysmääräystä koskeva tilasto EU-alueella (Euroopan komissio, 2019)

Taulukosta 2 voidaan huomata, kuinka merkittävästi pidätysmääräysten määrä on kasvanut vuosina 2005-2017. On kuitenkin otettava huomioon, että Euroopan komission lähteen mukaan tiedot eivät ole täydellisiä vuosina 2005-2014. Näinä vuosina tietoja ei ole saatu kaikista maista. Vuosien 2015-2017 tiedot ovat täydelliset. (Euroopan komissio, 2019)

3.4.3 Luovuttaminen Suomesta toiseen jäsenvaltioon

Suomen EU-luovutuslaissa on annettu yleiset edellytykset luovuttamiseen Suomesta toiseen Euroopan unionin jäsenmaahan. Merkittävä asia tutkiessa rikosta on se, onko kyseessä kaksoisrangaistava teko. Kaksoisrangaistavuudella tarkoitetaan sitä, että teko on määriteltä rikokseksi sekä luovuttaja sekä luovutettavassa maassa. (Euroopan komissio, 2019) Jos kaksoisrangaistavuus täyttyy, on luovuttamiselle tiettyjä vaatimuksia. Jos syytettyä pyydetään oikeudenkäyntiin, on maassa (tässä tapauksessa Suomi), josta luovutetaan oltava rikoksesta vähintään yhden vuoden vankeustuomio, ja tämän teon on oltava Suomen lain mukaan rikos. Jos henkilö on jo tuomittu vapausrangaistukseen toisessa maassa, ja siitä on tuomittu vähintään neljän kuukauden tuomio, on henkilö luovutettava.

Luovuttaminen voi tapahtua, vaikka kaksoisrangaistavuus ei täytyisi. Tällöin rikoksen ankarimman rangaistuksen kuuluu olla vähintään 3 vuotta pidätysmääräyksen antavassa jäsenvaltiossa ja teon täytyy kuulua momentissa 2 lueteltuihin tekoihin. Momentissa 2 lueteltavia tekoja on 32 ja niihin lukeutuu vakavia rikoksia, mm.

rikollisjärjestöön osallistuminen, terrorismi, ihmiskauppa, lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ja lapsipornografia, huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laiton kauppa, aseiden laiton kauppa, lahjonta, petos, henkirikokset.

Ehdottomia kieltäytymisperusteita luovuttamiselle on määritelty pykälässä 5 § ja Suomen valtio ei saa luovuttaa henkilöä toiseen maahan niiden täytyessä. Näitä ehdottomia kieltäytymisperusteita on kuusi kappaletta. Suomen on kieltäydyttävä luovuttamisesta, jos pyynnön perusteena olevasta teosta on Suomen perustuslain mukaan säädetty yleinen armahdus ja tekoon voitaisiin rikoslain mukaan soveltaa Suomen lakia (kohta 1). Jos luovutettavaksi pyydetty on jo lainvoimaisesti tuomittu Suomessa, tai jossain muussa jäsenmaassa rangaistukseen, hän on suorittanut sen tai suorittaa sitä taikka rangaistusta ei voida enää panna täytäntöön tuomion antaneen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, on Suomen kieltäydyttävä luovuttamisesta (kohta 2). Oikeusperiaatetta kutsutaan latinankielisellä termillä ”*Ne Bis In Idem*”. Tämä tarkoittaa, ettei henkilöä voida tuomita kahdesti samassa asiassa. (Nuutila, 2016) Jos henkilö on ollut teon tehdessään alle viisitoista vuotta, häntä ei voida luovuttaa (kohta 3). Jos pyyntö koskee vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa ja luovutettavaksi pyydetty henkilö on Suomen kansalainen, joka pyytää vapausrangaistuksen suoritusta Suomessa, on vapausrangaistus pantava Suomessa täytäntöön noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään (kohta 4). Jos pyyntöä koskeva teko on tehty kokonaan tai osittain Suomessa (RL 1 luku) ja teko tai sitä vastaava teko ei ole Suomessa rangaistava taikka rikoksen syyteoikeus on vanhentunut ja rangaistusta ei voitaisi enää tuomita tai panna täytäntöön, Suomi ei voi suostua luovutukseen (kohta 5a ja 5b). Jos on perusteltua epäillä, että luovutettavaksi pyydettyä henkilöä odottaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu tai hän joutuisi henkeään tai vapauttaan uhkaavan muun vainon kohteeksi taikka hän joutuisi ihmisoikeuksien tai perustuslaissa turvatun oikeusturvan, sananvapauden tai yhdistymisvapauden loukkauksen kohteeksi, Suomi ei voi suostua luovutuspyyntöön. Lisäksi tulee ottaa huomioon, että Suomen on kieltäydyttävä luovuttamisesta, jos luovuttaminen olisi kohtuutonta ottaen huomioon asianomaisen henkilön ikä, terveydentila tai muu henkilökohtainen seikka taikka erityisiin olosuhteisiin nähden olisi inhimillisistä syistä kohtuutonta luovuttaa henkilö toiseen jäsenmaahan (kohta 6).

Harkinnanvaraisia kieltäytymisperusteita on myös esitetty sopimuksessa pykälässä 6 §. Tämä tarkoittaa sitä, että luovuttaminen on luovutusmaan harkinnan alla. Luovutusmaa (tässä tapauksessa Suomi), pystyy itse omalla harkinnallaan päättämään, onko luovuttaminen perusteltua. Suomi pystyy valtiona kieltäytymään luovuttamisesta, jos luovutettavaksi pyydetty henkilö on Suomessa syytteessä pyynnön perusteena olevasta teosta tai Suomessa päätetty jättää syyte nostamatta tai syytteestä on luovuttu (kohdat 1 ja 2). Lisäksi Suomi voi kieltäytyä luovuttamisesta, jos jossakin jäsenvaltiossa on annettu muu lopullinen päätös kuin tuomio, joka estäisi syytteen nostamisen (kohta 3) tai jos teko katsotaan rikoslain 1. luvun mukaan tehdyksi kokonaan tai osittain tehdyksi Suomessa (mukaan luetaan myös suomalaiset alukset ja ilma-alukset), on tarkoituksenmukaisempaa käsitellä asia Suomessa (kohta 4). Jos rikoksen syyteoikeus on Suomen lain mukaan vanhentunut taikka rangaistusta ei voitaisi enää tuomita tai panna täytäntöön ja tekoon voitaisiin rikoslain 1. luvun mukaan soveltaa Suomen lakia, voidaan kieltäytyä luovuttamisesta (kohta 5). Jos luovuttamispyynnön antanut maa pyytää henkilöä luovutettavaksi vapausrangaistusta varten, ja luovutettavaksi pyydetty asuu Suomessa pysyvästi ja pyytää rangaistuksen suorittamista Suomessa tai on muun erityisen syyn takia perusteltua, että rangaistus suoritetaan Suomessa, vapausrangaistus on pantava Suomessa täytäntöön noudattaen mitä siitä erikseen säädetään (kohta 6). Jos henkilö on tuomittu lainvoimaiseen tuomioon EU:n ja kansainvälisen rikostuomioistuimen ulkopuolissa maassa ja hän on suorittanut rangaistuksen, hän suorittaa sitä tai tuomiota ei voi enää panna täytäntöön tuomion antaneen maan lainsäädännön mukaan (kohta 7), Suomi voi kieltäytyä luovuttamisesta. Jos pyynnön perusteena oleva teko on tehty pyynnön esittäneen jäsenvaltion ulkopuolella, eikä siihen Suomen vastavassa tilanteessa voitaisi rikoslain 1. luvun mukaan soveltaa Suomen lakia (kohta 8), luovuttamisesta voidaan kieltäytyä.

Lain 6 a §:ssä on ilmaistu, että Suomi voi kieltäytyä luovuttamisesta, jos pyyntö koskee sellaisen vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa, joka on tuomittu vastaajan ollessa poissa asian käsittelystä. Luovuttamiseen kuitenkin suostutaan, jos luovutettavaksi pyydetty on tietoisesti jättäytynyt saapumatta tuomioistuinkäsittelyyn. Tämä vaatii sitä, että luovutettavaksi pyydetty on saanut tiedon tuomioistuinkäsittelystä, jossa voidaan ratkaista asia, vaikka hän jäisi pois tuomioistuinkäsittelystä.

Jos syytetty on oikeudenkäynnistä tietoisena valtuuttanut oikeudenkäyntiavustajansa edustamaan itseään oikeudenkäynnissä, on luovuttamiseen suostuttava. Lisäksi jos luovutettavaksi pyydetyn henkilön tietoon on annettu tuomio henkilökohdaisesti, eikä hän ole pyytänyt siitä uudelleen käsittelyä tai hän on ilmoittanut olevansa riitauttamatta tuomiota, on Suomen valtion suostuttava luovutukseen.

Pyynnön sisältö on määritelty sopimuksessa siten, että kiinniottamista ja luovuttamista koskevan pyynnön tulee sisältää tietyt tiedot tapahtumasta ja rikokseen epäilystä henkilöstä. Pyyntö voidaan antaa kirjallisesti, sähköisenä viestinä tai muulla sellaisella tavalla, josta voidaan esittää kirjallinen todiste. Pyynnössä tulee ilmetä luovutettavaksi pyydetyn henkilöllisyys ja kansallisuus, sekä pyynnön esittäneen toimivaltaisen viranomaisen nimi, osoite puhelin- ja telekopionumero sekä sähköpostiosoite. Lisäksi pyynnössä tulee ilmoittaa, täyttääkö se luovutuksen edellytykset kaksoisrangaistavuuden täytyessä ja/tai luovuttamisen edellytykset kaksoisrangaistavuutta tutkimatta. Pyynnössä on oltava esillä rikoksen luonne ja oikeudellinen luokittelu, erityisesti, jos kyseessä on luovuttaminen kaksoisrangaistavuutta tutkimatta (3§ momentti 2). Rikoksen kuvaus olosuhteista, mukaan lukien aika, paikka ja se, miten luovutettavaksi pyydetty on osallistunut rikokseen, on oltava esillä ilmoitetussa pyynnössä. Jäsenvaltion on myös ilmoitettava rangaistusasteikko, joka on säädetty rikoksesta pyynnön esittäneessä maassa. Jos rikoksesta on määrätty lopullinen tuomio, määrätty rangaistus ja, jos luovuttamista pyydetään 6 a § 2 momentin 5 perusteella, on jäsenvaltion ilmoitettava missä ajassa luovutettavaksi pyydetyn on vaadittava uudelleen käsittelyä tai haettava muutosta. Jos rikoksesta on muita mahdollisia seurauksia, on ne myös esitettävä pyynnössä. Pyyntö tulee tehdä suomen, ruotsin tai englannin kielellä taikka siihen on liitettävä käännös jollekin näistä kielistä.

Luovutettavaksi pyydetylle on Suomen viranomaisten ilmoitettava todisteellisesti tiedoksi kiinniottamista ja luovuttamista koskeva pyyntö ja selostettava sen sisältö. Luovutukseen pyydetyltä on tiedusteltava, aikooko hän suostua luovutukseen vai katsooko hän, että laissa on säädettyjä kieltäytymisperusteita tai ehtoja, jota voidaan soveltaa hänen asiassaan. Lisäksi luovutettavaksi pyydetylle on selostettava luovutukseen suostumisen merkitys. Viranomaiset laativat koko prosessista pöytäkirjan,

johon on tehtävä merkinnät tehdyistä toimenpiteistä. Asiaa siirrytään käsittelemään käräjäoikeuteen (Helsingin käräjäoikeus), kun syyttäjä saa toimitettua käräjäoikeuteen pyynnön luovuttamista koskevan päätöksen tekemisestä. Pyyntö on oltava yksityiskohtaiset tiedot luovutettavaksi pyydetystä henkilöstä sekä hänen tapauksestaan. Käräjäoikeudessa päätetään, luovutetaanko henkilöä vai ei. Jos on olemassa kilpailevia pyyntöjä eri maista, tuomioistuin päättää mihin maahan henkilö luovutetaan, ottaen huomioon kaikki asiaan vaikuttavat seikat (§32). Syyttäjä ilmoittaa päätöksestä pyynnön esittäneen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle sekä keskusrikospoliisille. Jos korkein oikeus on myöntänyt valitusluvan, voi luovutettavaksi pyydetty henkilö hakea muutoksenhakua. Luovuttamisen täytäntöönpanosta vastaa Suomessa keskusrikospoliisi, ja se voidaan aloittaa, kun luovuttamispäätös on lainvoimainen.

3.4.4 Luovuttaminen toisesta jäsenvaltiosta Suomeen

On olemassa yleisiä edellytyksiä sille, että Suomi voi esittää pyynnön luovuttamiselle. Syytetoimenpiteitä varten pyynnön perusteella olevasta teosta on oltava Suomen laissa säädetty ankarin rangaistus vähintään vuosivankeutta. Tällöin Suomi voi pyytää henkilön kiinniottamista ja luovuttamista. Jos Suomi pyytää henkilön kiinniottamista ja luovuttamista vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten, on teosta oltava annettuna täytäntöönpanokelpoinen tuomio Suomessa ja siitä tuomittu seuraamuksen on oltava vähintään neljän kuukauden vankeusrangaistus. Pyyntö on ilmoitettava, jos teosta Suomen laissa säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta tai jos teko kuuluu 3 § 2 momentissa esitettyihin tekoihin (luovuttaminen kaksoisrangaistavuutta tutkimatta). Pynnön muoto ja kieli on ilmaistava samalla tavalla kuin Suomesta luovutettaessa. Tämä tulee esille pykälissä 56 ja 57.

On olemassa myös erityissääntö koskien sitä, ettei henkilöä saa asettaa sellaiseen syytteeseen tai rangaista muusta kuin luovuttamista koskevasta rikoksesta (58 § momentti 1). On olemassa tilanteita, jossa tätä erityissääntöä ei noudateta (58§ momentti 2). Tämän tyyppisiä tilanteita on erityisesti silloin, kun on kyseessä sellainen rikos, josta ei ole mahdollisena rangaistuksena vapausrangaistusta. Sellainen syyte

voidaan siis nostaa, josta voidaan langettaa taloudellinen rangaistus. Lisäksi, jos rikokseen syyllistynyt henkilö on luopunut oikeudestaan vedota 1 momentissa ilmaistuun kieltoon, voidaan kiellosta huolimatta syyttää/rangaista häntä. Toisen momentin kohdissa 7 on myös ilmaistu, että silloin kuin henkilön luovuttanut jäsenvaltio antaa tälle luvan, voidaan kielto sivuuttaa (tästä selvennys momentissa 3). Jos henkilöä epäillään todennäköisin syin, muusta kuin luovuttamispäätöstä koskevasta rikoksesta, on Suomen pyydettävä toiselta jäsenvaltiolta suostumus (60 §). Henkilöltä ei saa kuitenkaan riistää vapautta, ennen kuin toinen jäsenvaltio on antanut suostumuksen syytteen nostamiseen. Tämä vangitsemispäätös raukeaa, jos toinen jäsenvaltio ei anna suostumusta syytteen nostamiseen. (L 30.12.2003/1286)

4 ESIMERKKITAPAUKSET

Esittelen tässä kolme eri esimerkkitapausta, joissa on kyseessä rikoksen johdosta tapahtuva luovuttaminen. Valitettavasti esimerkkitapaukset käsittelevät vain Suomesta muihin EU-maihin tapahtuvia luovutuksia, sillä vain tämän tyyppisiä tapauksia löytyy Suomen tuomioistuinten lähteistä. Tämä on myös tärkeämpi luovutus-suunta tutkielmassani, sillä muista maista Suomeen luovuttaessa on noudatettava sen maan lakia, jossa ollaan ja oikeudenkäynti käydään tässä kyseisessä maassa. Työni tarkastelee siis ensisijaisesti Suomen tuomioistuinten toimintaa ja yhteistyötä EU-maiden kanssa.

4.1 KKO:2011:8

4.1.1 Tapauksen tausta

Tapauksen henkilö Viron kansalainen A oli tuomittu Pärnun käräjäoikeudessa 13.4.2009 varkauden yrityksestä yhdeksän kuukauden ja 21 päivän vankeusrangaistukseen. Viron asianomainen oikeusviranomainen oli antanut 27.9.2010 A:ta koskevan eurooppalaisen pidätysmääräyksen. Näin ollen Suomen syyttäjä pyysi, että A luovutetaan Viroon kärsimään vapausrangaistusta. Lisäksi syyttäjä pyysi, että luovuttamista lykätään siihen saakka, kunnes A:n Suomessa vireillä olevat asiat on lainvoimaisesti ratkaistu ja niistä tuomittu rangaistus suoritettu. Nämä asiat koskivat lievää valtionrajarikosta, huumausainerikosta, liikenneturvallisuuden vaarantamista, liikennepakoa tieliikenteessä ja kulkuneuvon kuljettamista oikeudetta.

4.1.2 Luovutettavaksi pyydetyn A:n lausuma

A vastusti luovuttamista. Hän vetosi EU-luovuttamislain 5 § 1 momentin 6 kohtaan sekä 6 § 6 kohtaan. A oli aikaisemmin toiminut tiedottajana Viron huumepoliisille. Tämän takia hän olisi vaarassa, jos hänet siirretään Viroon samaan vankilaan, jossa hänen ilmiantamansa henkilöt olivat (EU-luovuttamislaki 5 § 1 momentti 6 kohta). A on kertomansa mukaan asunut Suomessa pysyvästi vuodesta 2006. Hän ei ollut ilmoittanut osoitetietojansa Suomen viranomaisille suojatakseen itseään ilmiannettujen taholta häneen kohdistuvalta uhalta. Alun perin A oli tullut Suomeen töihin

5-6 kuukaudeksi. Tämän jälkeen hän on tehnyt satunnaisia töitä rakennuksilla. A asui Suomessa hänen kahden lapsensa ja avovaimonsa kanssa. Hänen äitinsä asui myös Suomessa. Hänellä ei ollut lähisukulaisia Virossa. Henkilön A syytteet lievästä valtionrajarikoksesta ja huumausainerikoksesta käsiteltäisiin Helsingin ja Vantaan käräjäoikeuksissa alkuvuodesta 2011. A oli opiaattiriippuvainen, ja häntä syytettiin Subutexin hallussapidosta. Subutexiin hänellä ei ollut reseptiä. A ei myöskään suostunut, että hänet voitaisiin luovuttaa Virosta edelleen Euroopan unionin toiseen jäsenvaltioon.

4.1.3 Käräjäoikeuden päätös ja perustelut

Käräjäoikeus katsoi, että EU-luovuttamislain 5§ 1 momentin 6 kohtaan ei voinut tukeutua. Tämä johtui siitä, että EU-luovuttamislaisissa on ilmaistu, että jäsenvaltiot luottavat siihen, että toisissa jäsenvaltioissa vankilaolosuhteet ovat järjestetty siten, että mitään ihmisoikeussopimuksia tai kansainvälisiä sopimuksia ei rikota. Käräjäoikeus ei kuitenkaan suostunut A:n luovuttamiseen EU-luovuttamislain 6 § 6 kohdan harkinnanvaraisella kieltäytymisperusteella. Tämä päätös tuli sillä perusteella, että A katsottiin olevan integroitunut suomalaiseen yhteiskuntaan pysyvän asumisen ja perhesuhteiden perusteella. Hallituksen esityksessä (HE 88 /2003 vp s.25) on ilmaistu, että ” luovuttamisesta voitaisiin kieltäytyä, jos pyyntö koskisi vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa, luovutettavaksi pyydetty asuisi Suomessa pysyvästi ja pyytäisi saada suorittaa vapausrangaistuksen Suomessa.” A:n avopuoliso oli toiminut tässä asiassa todistajana ja selventänyt, että A on asunut vuodesta 2006 Suomessa. 2006-2009 avopuoliso ja lapset olivat jääneet asumaan Viroon, jossa A oli käynyt viikonloppuisin tapaamassa heitä. Avopuolison ja heidän lapsiensä muutettua Suomeen vuonna 2009 henkilö A on asunut heidän kanssaan samassa huoneistossa. A:n avopuoliso on töissä käyvä. EU-luovuttamislain 6 § 6 kohdan mukaan, A:n oli katsottava asuvan Suomessa pysyvästi. Ottaen huomioon A:n henkilökohalliset olosuhteet, perhesuhteet ja integroituminen Suomen yhteiskuntaan käräjäoikeus katsoi, että A:n on perusteltua suorittaa vapausrangaistuksena Suomessa.

4.1.4 Muutoksenhaku korkeimmassa oikeudessa ja perustelut

Syyttäjä vaati, että käräjäoikeuden päätös kumotaan ja A luovutettaisiin Viroon suorittamaan vapausrangaistustaan. A vaati valituksen hylkäämistä. Syyttäjä vetosi valituksessaan siihen, ettei A:n voitu katsoa integroituneen Suomalaiseen yhteiskuntaan. Syyttäjä otti esille, että A oli opiaattiriippuvainen ja häntä vastaan oli Helsingin käräjäoikeudessa syytteet huumausainerikoksesta ja lievistä valtionrajarikoksesta, siitä että hän oli tuonut Virosta Suomeen huumausaineeksi luokiteltavaa Metadonia. Helsingin käräjäoikeudessa oli myös vireillä syytteet törkeästä liikenneturvallisuuden vaarantamisesta, liikennepaosta liikenteessä ja kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudetta. Tämän lisäksi A:lla oli vireillä olevat syytteet Vantaan käräjäoikeudessa rattijuopumuksesta ja kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudetta. A:lla oli myös syyte Pirkanmaan käräjäoikeudessa varkaudesta. Syyttäjän mukaan A:n työssäkäynti oli ollut Suomessa satunnaista ja tapahtunut ”pimeästi”. Syyttäjä vetosi myös siihen, että A ei ollut kirjoilla väestörekisterikeskuksen mukaan samassa osoitteessa avopuolionsa kanssa eikä hänellä ollut vakituista asuntoa Suomessa. Syyttäjän mukaan A:n ei voitu katsoa integroituneen Suomen yhteiskuntaan, sillä perusteella, että hänen avopuolionsa ja lapsensa ovat muuttaneet hänen jälkeensä Suomeen.

A:n vastauksessa hän vetosi siihen, että hänen turvallisuuttaan ei voitaisi taata Viron vankilassa. Lisäksi vetosi siihen, että hän asui Helsingissä yhdessä avopuolionsa ja lapsien kanssa. A kommentoi hänen Suomessa tekemiään rikoksia moitittavuudeltaan vähäisiksi. A on saanut opiaattiriippuvuuteen asianmukaista hoitoa. A:n mukaan hänen henkilökohtaisten olosuhteittensa takia on perusteltua, että hän suorittaisi vapausrangaistuksensa Suomessa.

Yleiset edellytykset luovuttamiselle täyttyvät, kuten EU-luovuttamislain 2 § 2 momentissa on määrätty. Kyseessä on kaksoisrangaistava rikos, josta on määrätty vähintään 4 kuukauden vapausrangaistus Virossa ja teko olisi Suomessa vastaavissa olosuhteissa Suomen lain mukaan rikos.

Ehdottomalle kieltäytymisperusteelle korkein oikeus ei löydä lisättävää kärkeä oikeuden lausunnosta. Suomen valtion on luotettava siihen, että jäsenvaltioiden van-
kilaolosuhteet ovat järjestetty ihmisoikeussopimusten ja muiden kansainvälistenso-
pimusten mukaisesti.

Harkinnanvarainen kieltäytymisperuste on hankalampi käsiteltävä. Siihen liittyy korkeimman oikeuden harkintaa, johon löytyy ennakkopäätöksiä ja esimerkkejä. Yhtenä tärkeänä esimerkkinä käytettiin EU-tuomioistuimen tapaus C-66/08, *Kozłowski*, jossa oli kyse ilmaisun tulkinnasta. Termit ”asuu vakinaisesti” ja ”oleskelee” sisältävät EU:n tuomioistuimen mukaan tietyn eron, jota on käsitelty tapauksessa. Tuomioistuin katsoi olevan riittämätöntä, että jäsenvaltiot itse määrittäisivät ilmaisujen merkityksen. Tämän seurauksena unionioikeutta ei sovellettaisi yhdenmukaisesti. Tuomioistuin painotti asiassa henkilön mahdollisuutta integroitua uudelleen yhteiskuntaan rangaistuksen jälkeen (Melander, 2010, 206). Määriteltäessä ”oleskeleeko” henkilö jäsenvaltiossa, on EU:n tuomioistuimen mukaan suoritettava objektiivinen kokonaisarviointi. Tässä arvioinnissa on otettava huomioon oleskelun kesto, luonne ja edellytykset sekä ne perhe ja taloudelliset siteet, joita henkilöllä on valtioon. Yksittäisellä seikalla ei kokonaisarviointiin olla ratkaisevaa merkitystä. Esimerkiksi täysin keskeytymättömällä oleskelulla ei ole yksinään kieltäytymisen este, mutta sillä voi kuitenkin olla merkitystä kieltäytymisperusteen soveltumista harkittaessa. Myöskään henkilön rikollisella toiminnalla (tapauksessa KKO 2011:8 tätä ilmenee) ei ole ratkaisevaa merkitystä harkinnassa, mutta varsinaisen kieltäytymisperusteen soveltamista harkittaessa sillä voi olla merkitystä.

Luovuttamislaki perustuu eurooppalaiseen pidätysmääräykseen ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä annettuun neuvoston puitepäätökseen. Luovuttamislain periaatteisiin kuuluu vastavuoroisen tunnustamisen periaate. Periaate toimii oikeudellisen yhteistyön kulmakivenä. Sen mukaan kaikissa jäsenmaissa tunnustetaan toisten jäsenvaltioiden viranomaisten päätökset, ja näin ollen ne voidaan toimeenpanna myös toisessa jäsenvaltiossa (Ulkoministeriö, 2019) Korkein oikeus katsoo, että EU-luovuttamislain 6§ 6 kohta poikkeaa sisällöltään puitepäätöksen 4

artiklan 6 alakohdasta. Korkeimman oikeuden on tulkittava kansallista lainsäädäntöä niin pitkälle kuin mahdollista, siten että se on yhdenmukainen puitepääötöksen tulkinnan kanssa.

Kuten aiemmin on jo todettu, A on asunut Suomessa vuodesta 2006, jolloin hän työskenteli 5-6 kuukautta ja sen jälkeen hän on tehnyt satunnaisia töitä. On otettava huomioon, että A on asunut perheensä kanssa Suomessa enintään kaksi vuotta. A:n avopuoliso ja lapset ovat muuttaneet Suomeen vasta 2009. A:lla ei ole missään vaiheessa ollut Suomen väestötietorekisteriin merkittyä osoitetta. Huomioon otettavaa korkeimmalla oikeudella oli myös siinä, että eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä oli mainittuna A:n osoite. Tämän takia ei ole uskottavaa, että A olisi joutunut salaamaan osoitteensa suojellakseen itseänsä. Tämä menettely viittaa pikemminkin siihen, että A ei halunnut asumisolosuhteidensa muodostavan kiinteää ja pysyvää yhteyttä Suomeen.

Korkeimman oikeuden objektiivinen kokonaisarviointi ottaa huomioon A:n perhe-suhteet, henkilön A:n rikollisen toiminnan Suomessa sekä taloudelliset suhteet. Näillä perusteluilla korkein oikeus katsoo, että A:n ei ole perusteltua saada suorittaa vapausrangaistustaan Suomessa.

4.1.5 Mietteitä

Tämän tapauksen arvioiminen on siinä mielessä hankalaa, sillä kysymyksessä on harkinnanvarainen kieltäytymisperuste. A vetosi ehdottomaan kieltäytymisperusteeseen, mutta tähän ei tuomioistuimien voinut perustaa päätöstään. Suomen on luotettava muiden jäsenmaiden toimintaan, siihen että maat noudattavat ihmisoikeuksia ja kansainvälisiä sopimuksia liittyen vankien kohteluun. Pohdin että, eikö olisi ollut mahdollista asettaa henkilöä A suorittamaan vapausrangaistustaan eri vankilaan, kuin missä hänen ilmiantamansa henkilöt olivat? Oliko mahdollista selvittää, ovatko kyseiset henkilöt juuri tässä vankilassa ja ovatko he tietoisia A:n henkilöllisyydestä? Kyseessä ei ollut muuta vaaraa vankilassa, kuin nämä kyseiset henkilöt, joten eikö henkilöitä voisi vain pitää mahdollisimman kaukana toisiaan suojatakseen molempia osapuolia? Tämän ollessa ainoa peruste ehdottomalle kieltäytymisperusteelle, oli helppo nähdä, että se hylätään.

Harkinnanvaraisessa kieltäytymisperusteessa arvioitiin, saako henkilö A suorittaa vapausrangaistuksensa Suomessa. Tähän vaikuttavat tekijät olivat A:n suhteet Suomeen sekä hänen muut henkilökohtaiset olosuhteensa. Arvioinnissa otettiin huomioon A:n avopuoliso ja lapset, jotka olivat muuttaneet hänen jälkeensä Suomeen vuonna 2009. Arviontiin otettiin huomioon myös A:n asumistilanne sekä hänen rikoshistoriansa Suomessa. Puitepäätöksen mukaan mitä kiinteämmät suhteet henkilöllä on Suomeen, sitä perustellumpaa voi olla, että henkilö suorittaa vapausrangaistuksensa Suomessa. Korkein oikeus katsoi, että henkilön A siteet Suomeen eivät olleet riittävät. Minua jäi kuitenkin mietityttämään missä ne rajat sitten oikein ovat, kun kyseessä on harkinnanvarainen kieltäytymisperuste? Eikö A:n perheelle olisi ollut kuitenkin parempi, että A olisi saanut suorittaa vapausrangaistuksensa Suomessa? Ymmärsin kuitenkin, että henkilön A:n toiminta Suomessa ei kuitenkaan ollut sellaista, että hänen siteensä ja kytköksensä tänne olisivat olleet riittävät luovuttamisesta kieltäytymiselle.

Tapauksen lähde: <https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2011/20110008>

4.2 KKO:2017:11

4.2.1 Tapauksen tausta

Tapauksessa Bulgarian toimivaltainen oikeusviranomainen oli antanut eurooppalaisen pidätysmääräyksen vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten. Kysymyksenä olivat Bulgarian vankilaolosuhteet. Olivatko ne Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain ”rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä” 5§ 1 momentin 6 kohdassa perusteella kieltäytymisperuste? Kysymyksenä oli myös se, oliko kyseessä harkinnanvarainen kieltäytymisperuste saman lain 6§ 6 kohdan perusteella.

Syyttäjä pyysi, että Bulgarian kansalainen A luovutetaan Bulgariaan vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten. Pidätysmääräyksen perusteena oli Sofian alioikeuden vangitsemismääräys.

A:n lausumassa hän vastusti luovuttamista sen perusteella, että olosuhteet Bulgarian vankiloissa olivat ihmisoikeuksia loukkaavat. LRJTL 5§ 1 momentti 6 kohta) Lisäksi hän perusteli, että luovuttamisesta tulisi kieltäytyä, koska hän oli asunut Suomessa pysyvästi vuodesta 2011 lähtien, hän puhui suomea ja hänellä oli Suomessa perhe ja työpaikka, eikä hänellä ollut enää siteitä Bulgariaan.

4.2.2 Käräjäoikeuden käsittely

Käräjäoikeuden päätöksessä todettiin, että luovuttamisen edellytykset olivat täyttyneet, kun A oli tuomittu vähintään neljän kuukauden vapausrangaistukseen teoista, jotka olisivat Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtyinä Suomen lain mukaan rikoksia. Käräjäoikeus totesi myös, että vankilaolosuhteisiin viitatuissa perusteluissa on noudatettava varovaisuutta ja kieltäytyminen tulee kyseeseen vain harvoin luovutettaessa henkilöä Euroopan unionin jäsenvaltiosta toiseen. Käräjäoikeuden mukaan EU:n jäsenvaltiot ovat velvollisia noudattamaan sopimuksia ja vastaisivat viime kädessä sopimusrikkomuksista Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa. A ei myöskään ollut esittänyt tarkempia perusteluja Bulgarian vankiloiden nykyisistä olosuhteista. Henkilö A oli kertonut opiskelleensa suomea ja suorittaneensa autoalan perustutkinnon vuonna 2016. A:lla oli Suomessa virolainen avovaimo, jonka kanssa hänellä oli yhteinen 11 kuukauden ikäinen lapsi. Viitaten harkinnanvaraisiin kieltäytymisperusteisiin käräjäoikeus esitti, että henkilö A:lla ja hänen avopuolisolleen ei kuitenkaan ollut yhteistä osoitetta väestörekisteritietojen mukaan. A oli lisäksi syyllistynyt vuonna 2012 vahingontekoon ja vuonna 2013 petokseen. Hän oli tuomittu näistä rikoksista sakkorangaistuksiin. A määrättiin luovutettavaksi Bulgariaan ja pidettäväksi säilössä, kunnes luovuttamispäätös pannaan täytäntöön tai asiassa toisin määrätään. A:lle myönnettiin valituslupa, ja hän vaati, että käräjäoikeuden päätös kumotaan ja syyttäjän pyyntöön hänen luovuttamisestaan Bulgariaan ei suostuta.

4.2.3 Korkeimman oikeuden käsittely

A:n mukaan vankilaolosuhteet Bulgariassa eivät täytä ihmisoikeussopimuksissa edellytetyjä vähimmäisvaatimuksia. Lisäksi hän on luonut suomalaiseen yhteis-

kuntaan sellaiset siteet, että hänen on perusteltua sallia suorittaa vapausrangaistuksensa Suomessa. Hän on asunut Suomessa noin kuusi vuotta, oppinut suomen kieltä sekä suorittanut autoalan perustutkinnon ja työllistynyt Suomessa. Lisäksi A vetosi myös siihen, että hänellä on Suomessa avopuoliso ja lapsi.

Syyttäjä vastusti A:n vaatimuksia. Syyttäjän mukaan luovuttamisesta ei ole aihetta kieltäytyä Bulgarian vankilaolosuhteiden perusteella. Harkinnanvaraisen kieltäytymisperusteen osalta yksin asumisaika ei ole syyttäjän mielestä ratkaiseva. A ei ole asunut yhdessä lapsensa äidin kanssa, eikä ole lapsensa huoltaja. Lapsi on myös Viron kansalainen. A:n työskentely on ollut Suomessa vähäistä, ja hän on saanut jokaisen Suomessa olovuotensa aikana Kelan tukia. Lisäksi syyttäjän mukaan on otettava huomioon, että A on tuomittu Suomessa kahdesta rikoksesta sakkorangaistukseen ja hänen suomen kielen taitonsa on puutteellinen.

4.2.4 Ihmisarvoa loukkaava kohtelu kieltäytymisperiaatteena

Perusteluina ihmisarvoa loukkaavaan kohteluun liittyvään kieltäytymisperusteseen korkein oikeus oli tutkinut Bulgarian vankilaolosuhteita. A viittasi lausunnoissaan aikaisempiin ihmisoikeustuomioistuimen tuomioihin, kuten *Neshkov ym. v. Bulgaria* 27.1.2015 ja Euroopan neuvoston kidutuksen vastaisen komitean julkilausumassa 26.3.2015 todettuihin huonoihin oloihin ja laajamittaisiin rakenteellisiin ongelmiin vankiloissa Bulgariassa. Lisäksi A vetosi julkisuudessa olleisiin tietoihin vankien keskinäisestä fyysisestä ja seksuaalisesta väkivallasta Belenen vankilassa, johon hänet sijoitettaisiin. Kysymyksenä oli myös henkilökohtaisen tilan riittävyys, joka voi olla ihmisoikeusloukkaus, kun henkilökohtainen tila jää 3-4 neliömetriin vankia kohden ja muut aineelliset olosuhteet (mahdollisuus liikkua ulkomaailmassa, luonnonvalon saatavuus, tilojen tuuletus, riittävä lämpötila yksityisyys wc-tiloissa sekä terveyden ja hygienian perustarpeet) ovat epäasianmukaiset. Syyttäjän toimittaman lisäselvityksen mukaan Belenen vankilassa oli sillä hetkellä 3,8 neliömetriä asuintilaa vankia kohden, mutta parhaillaan olevien rakennustoimien jälkeen yli 4 neliömetrin tila saataisiin saavutettua. Syyttäjän lisäselvityksessä oli myös esillä se, miten Belenen vankilassa on ryhdytty korjaus- ja rakennustöihin,

joilla vankilan oloja on parannettu ja parannetaan vastaamaan eurooppalaisia vaatimuksia. Myös A:n mainitsemiin julkisuudessa olleisiin väkivaltaa koskeviin asioihin liittyen Bulgarian viranomaiset ovat ryhtyneet toimenpiteisiin. Syyttäjän antaman lisäselvityksen pohjalta Korkein oikeus katsoo, että perustetta kieltäytyä A:n luovuttamisesta EU-luovuttamislain 5 §:n 1 momentin 6 kohdan nojalla ei ole.

4.2.5 Henkilökohtaisiin olosuhteisiin liittyvä kieltäytymisperiaate

Henkilökohtaisiin olosuhteisiin liittyvässä kieltäytymisperusteessa A perusteli luovuttamista vastaan hänen pitkällä oleskelullaan Suomessa, perhesuhteilla, opiskelulla ja satunnaisella työnteolla. A on asunut Suomessa lähes kuusi vuotta. Selvityksessä saadaan selville, ettei A ole kuitenkaan asunut avopuolison ja lapsen kanssa, eikä hänellä ole lapsen huoltajuutta. A on myös esittänyt työsopimuksia, jotka koskevat satunnaisesti tai sesonkiaikaan tehtävää työtä. Verotustietojen mukaan A on saanut sosiaalitukia Kelalta jokaisena vuonna Suomessa oloaikanaan. Korkeimman oikeuden mukaan A:n perhesiteet Suomeen eivät ole siinä määrin kiinteät, että luovuttamisesta tulisi kieltäytyä. Lisäksi A:n taloudelliset suhteet Suomeen ovat jääneet vähäisiksi sekä hän on Suomessa oloaikanaan syylistynyt kahteen rikokseen. A on ennen Suomeen tuloaan asunut Bulgariassa, ja hän hallitsee bulgarian kielen. A:lla on oikeus tuomiota koskevaan uudelleen käsittelyyn ja muutoksenhakuun Bulgariassa. *”Kokonaisarviointinaan Korkein oikeus katsoo, ettei A:n yli viisi vuotta kestäneestä yhtäjaksoisesta maassa oleskelusta huolimatta A:n henkilökohtaisten olosuhteiden tai muun erityisen syyn takia ole perusteltua, että hän suorittaa vapausrangaistuksen Suomessa”* (Korkeimman oikeuden ennakkopäätös, diaari nro: R2017/65, korkeimman oikeuden ratkaisu kohta 18) Näin ollen käräjäoikeuden tuomiota ei muuteta, ja A luovutetaan Bulgariaan vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten.

4.2.6 Mietteitä

Tapauksessa herää heti ensimmäisenä kysymys, mistä henkilö A on tuomittu, ja kuinka pitkäksi aikaa? Tätä ei mainita tapauksen yhteenvedossa. Vapausrangaistuksen kestolla ei sinänsä ole merkitystä, sen on kuitenkin oltava pidempi kuin 4

kk. Voitaisiin kuitenkin katsoa, että jos kyseessä on lyhyehkö rangaistus niin henkilö A:n perheen ei tarvitsisi odottaa, että A suorittaisi rangaistustaan toisessa maassa? Lisäksi herää kysymys, onko Belenen vankila Bulgariassa ainoa vankila, minne A voidaan luovuttaa. Tässäkin tapauksessa Suomen on luotettava vastavuo- roiseen tunnustamiseen, siitä että vankien saama kohtelu Bulgarian vankilassa ei riko mitään ihmisoikeussopimuksia. Tosin, jos henkilö A katsoo, että ihmisoikeuk- sia on loukattu, hän voi valittaa tästä Europan ihmisoikeustuomioistuimeen. Tyy- pillisesti, jos ihmisoikeuksia on loukattu, se johtaa kansallisen järjestelmän (tässä tapauksessa Bulgarian) järjestelmän muutoksiin. (Penttinen & Talus, 2017, 82-83)

Tapauksen lähde: <https://korkeinoikeus.fi/fi/index/ennakkopaatokset/precedent/1489496563434.html>

4.3 KKO:2015:99

4.3.1 Asian tausta

Irlannin toimivaltainen oikeusviranomainen oli antanut Suomessa asuvaa Puolan kansalaista koskevan eurooppalaisen pidätysmääräyksen. Kyseessä oli siis rikoksen johdosta tapahtuva luovuttaminen EU:n sisällä. Kysymys oli siitä, oliko luovutta- miselle harkinnanvarainen kieltäytymisperuste lain (Laki rikoksen johdosta tapah- tuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unioni jäsenvaltioiden välillä) 6 § 5 kohdassa. A oli myös vaatinut saavansa suorittaa mahdollisen tuomittavan vapausrangaistuksen Suomessa.

4.3.2 Pidätysmääräys ja syyte

Irlannin oikeusviranomaiset antoivat pidätysmääräyksen 7.7.2015 henkilöstä A. Henkilöä A oli syytä epäillä 31.7.2009 tehdystä laittoman huumausaineen maahan- tuonnista, kasvattamisesta, hallussapidosta sekä hallussapidosta jakelutarkoituk- siin. Henkilö A:lla ei ollut tuolloin vakituista osoitetta Suomessa. Hänelle oli mer-

kitty väestötietojärjestelmään tilapäinen osoite vuonna 2012 ja uudestaan 2015 alkaen. Riidattomia olivat A:n ilmoittamat tiedot perhetilanteesta, omistusasunnosta, työsuhteista, oleskelusta ja työnteosta Suomessa ainakin vuodesta 2012 lukien.

4.3.3 A:n lausuma

A vastusti luovuttamista EU:n luovuttamislain 6 § 5 kohdan perusteella. A:n mukaan huumausainetta oli vähemmän, kuin pidätysmääräyksessä oli ilmoitettu eli vain noin 500 grammaa kannabista, mistä syystä mahdollinen perusmuotoinen huumausainerikos vuodelta 2009 olisi jo Suomen lain mukaan vanhentunut. A:n mukaan hän asui pysyvästi Suomessa, joten häneen voitaisiin soveltaa Suomen lakia. Tätä päätelmää tukivat se, että A oli asunut Suomessa yli neljä vuotta, hänellä oli omistusasunto Helsingissä, jossa hän asui avovaimonsa ja tämän kahden lapsen kanssa ja työskenteli Suomessa vakituisesti rakennusosalalla.

4.3.4 Käräjäoikeuden päätös

Käräjäoikeus lausui, että A voitaisiin tuomita huumausaineen hallussa pidosta jakelutarkoituksiin Irlannissa enimmillään elinkautiseen vankeusrangaistukseen ja muista teoista vähintään kolmen vuoden vapausrangaistukseen. Tässä tapauksessa ei ollut kyse ehdottomista kieltäytymisperusteista, vaan A vetosi harkinnanvaraiseen kieltäytymisperusteeseen (EU-luovuttamislaki 6 § 5 kohta). Tämän lain kohdan mukaan Suomi voi kieltäytyä luovuttamisesta, jos rikoksen syyteoikeus on Suomen lain mukaan vanhentunut ja tekoon voidaan rikoslain 1 luvun mukaan soveltaa Suomen lakia. Rikoslain 1 luvun 6 § mukaan Suomen kansalaisen Suomen ulkopuolella tekemään rikokseen sovelletaan Suomen lakia. Pykälässä on myös esitetty, että Suomen kansalaiseen rinnastetaan henkilö, joka on rikoksen tekohetkellä asui tai oikeudenkäynnin alkaessa asuu pysyvästi Suomessa (§ 6 ensimmäinen kohta). Tässä tilanteessa henkilö A asuu pysyvästi Suomessa, eikä oikeudenkäyntiä ole aloitettu, joten henkilö A on rinnastettavissa Suomen kansalaiseen. Luovutusperusteena ollut rikollinen toiminta oli tehty ulkomailla, eikä luovutettavaksi pyydetty henkilö ollut asunut Suomessa ilmoitettuna tekoaikana. Käräjäoikeudessa katsottiin riidattomaksi tosiseikaksi se, että A asui Suomessa vedoten asumiseen, perhesuh-

teisiin ja omistusasuntoon Suomessa. Käräjäoikeuden mukaan Suomen liittymä rikokseen jäi kuitenkin etäiseksi. Suomella ei ollut osoitettu olevan erityistä intressiä asiassa, eikä Suomen mahdollinen rikosoikeudellinen toimivalta tehnyt kieltäytymisestä perusteltua, vaikka henkilö A:n voitaisiin rinnastaa Suomen kansalaiseen. Kyseessä oli vastavuoroinen tunnustaminen, jolla tarkoitetaan sitä, että Suomen viranomaisten on tunnustettava muiden jäsenvaltioiden viranomaisten selvitykset (Ulkoministeriö, 2019, viitattu 3.1.2020). Tämän takia Suomi ei pystyisi arvioimaan uudelleen törkeysarvostelua ja sitä myöten syyteoikeuden vanhentumista ei voitaisi käsitellä. Vastavuoroisen tunnustamisen perusteella henkilön A rikosta pidettiin vielä törkeänä, eikä se Suomessa ollut vielä vanhentunut. Käräjäoikeus määräsi, että A luovutettaisiin Irlantiin. A pidettäisiin säilössä, kunne luovuttamispäätös pantaisiin täytäntöön tai asiasta päätettäisiin toisin.

4.3.5 Korkeimman oikeuden käsittely

A sai valitusluvan, ja valitti päätöksestä korkeimpaan oikeuteen. A vaati, että päätös luovuttamisesta Irlantiin kumotaan tai asia palautettaisiin saadun uuden selvityksen johdosta käräjäoikeuteen. Lisäksi hän vaati, että käräjäoikeuden päätös hänen säilössä pitamisestään kumottaisiin ja hänet asetettaisiin korkeintaan matkustuskieltoon. A vaati, että hän saisi suorittaa mahdollisen vapausrangaistuksen Suomessa, jos hänet luovutettaisiin. A oli valituksessaan vedonnut EU-luovuttamislain 6 § 5 kohtaan harkinnanvaraiseen kieltäytymisperusteeseen. Syyteoikeus olisi Suomen lain mukaan vanhentunut, jos rikosta käsiteltäisiin vain huumausainerikoksena, eikä törkeänä huumausainerikoksena. A:n hankkimassa selvityksessä Irlannin viranomaisilta tuli ilmi, että oli kyseessä 498,2 grammaan kannabista. Tämä määrä vastaisi Suomessa huumausainerikosta, jonka syyteoikeus olisi vanhentunut viimeistään 31.7.2014 ottaen huomioon, että syyteoikeuden vanhentumista ei olisi katkaistu. Korkeimmassa oikeudessa on todettu, että A:ta tulee kohdella kuin Suomen kansalaista. Tämän perusteena on se, että A on todennut asuneensa Suomessa neljän

vuoden ajan ja hänellä on Suomessa perhe, johon kuuluvat avopuoliso ja avopuolison 8- ja 14- vuotiaat lapset. Lisäksi A on ostanut avopuolisonsa kanssa rivitalo-huoneiston, johon kohdistuu huomattava lainaosuus.

Syyttäjä on vastauksessaan vaatinut, että valitus hylätään. Koska A ei ole rikoksen tekohetkellä asunut tai oikeudenkäynnin alkaessa asunut pysyvästi Suomessa häntä ei voida syyttäjän mukaan rinnastaa Suomen kansalaiseen. Väestötietojärjestelmän mukaan henkilö A:lla ei ole kotikuntaa Suomessa vaan ainoastaan tilapäinen osoite 6.8.2015 alkaen. Syyttäjän mukaan useamman vuoden kestänyttä oikeudenkäynnin karttamista ei voida katsoa perusteena kieltäytymiselle, missä Suomi luovuttaisi henkilön A toiseen EU-jäsenvaltioon. Syyttäjän mukaan rikoksella ei ole minkäänlaista yhtymäkohtaa Suomeen. Mikäli tulkitaan, että kyseessä on tapahtunut tavallinen huumausainerikos, syyteoikeus on vanhentunut vasta vuosi sitten. Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ilmenee kuitenkin, että A on asetettu syytteeseen 31.7.2009. Näin ollen syyteoikeutta ei voida katsoa vanhentuneeksi Suomen rikoslain 8 luvun 1 § mukaan. Lisäksi syyttäjän mukaan A:ta ei tule määrätä suorittamaan mahdollista vapausrangaistusta Suomeen, sillä hän ei asu pysyvästi Suomessa.

Korkeimman oikeuden mukaan mahdollinen syyteoikeuden vanhentuminen voisi saada asiassa merkitystä, mikäli epäiltyyn voitaisiin soveltaa Suomen lakia. Suomen rikoslaissa on määritelty, että Suomen kansalaisen Suomen ulkopuolella tekemään rikokseen sovelletaan Suomen lakia. Henkilöllä A ei ollut rikosentekoaikaan merkittäviä suhteita Suomeen, joten sillä perusteella häntä ei voida rinnastaa Suomen kansalaiseen. Kuitenkin hetkellä, jolloin luovuttamispyyntö on annettu, henkilö A on asunut Suomessa yli neljä vuotta, joten sen perusteella henkilö A voidaan rinnastaa Suomen kansalaiseen. A:n tilapäinen osoite 6.8.2015 lähtien on ollut hänen ja avovaimonsa kanssa ostettu asuinhuoneisto, josta A:lla on todisteena kaupakirja. A on antanut selvityksessään tiedot tilinpäätöstiedot omasta elinkeinotoiminnastaan ajoilta 1.7-31.12.2013 ja 1.1-31.12.2014. Korkein oikeus katsoo, että A:n useamman vuoden kestänyt asuminen ja elinkeino- ja muu ansiotoiminta sekä omistusasunnon hankkiminen osoittavat hänen asettuneen pysyvästi asumaan Suomessa, ja siten mahdollistaa hänen rinnastamisen Suomen kansalaiseen. Korkein

oikeus toteaa, että pidätysmääräyksen mukaan rikoksen teko aika 31.7.2009. Syyttäjä ei ole vastauksessaan riitauttanut selvityksessä ilmi tullutta huumausaineen määrää, joka on 498,2 grammaa kannabista yhden kilon sijasta. Suomen oikeuskäytännön mukaan alle 1000 gramman määrä kannabista määritellään tavalliseksi huumausainerikokseksi. (Helsingin hovioikeus, 2006, viitattu 3.1.2020) Näin ollen Suomen lain mukaan kyseessä on ollut tavallinen huumausainerikos, jonka syyte-oikeus vanhenee viidessä vuodessa. Pidätysmääräyksen mukaan A on kuitenkin asetettu syytteeseen Cashelissa Irlannissa 31.7.2009 laittoman huumausaineen hallussapidosta ja laittoman huumausaineen hallussapidosta myynti- ja jakelutarkoituksesta. Kieltäytyminen olisi perusteltua, jos Suomen liittymä rikokseen olisi läheinen. *”Jos Suomella ei olisi erityistä intressiä asiassa, luovuttamisesta ei olisi syytä kieltäytyä.”* (KO-kannanotto kohta 12) Korkeimman oikeuden mukaan rikosten vakavuusaste tai vanhentumisesta kuluneen ajan pituus eivät vaikuta sen enempää luovuttamisen suostumukseen tai kieltäytymiseen. A:n epäillyillä rikoksilla ei ole mitään yhteyttä Suomeen. Tämän perusteella korkein oikeus katsoo, ettei luovuttamisesta voida kieltäytyä harkinnanvaraisen kieltäytymisperusteen nojalla.

A on valituksessaan pyytänyt saada suorittaa mahdollisen Irlannissa tuomittavan vapausrangaistuksen Suomessa. Edellytyksenä tälle on se, että A:n henkilökohtaisten olosuhteiden tai muiden erityisten syiden takia hänet voidaan perustellusti palauttaa Suomeen oikeudenkäynnin jälkeen. Koska kyseessä on tässä Suomen kansalaiseen rinnastettava henkilö, voidaan luovuttamisen ehdoksi asettaa, että henkilö A palautetaan Suomeen vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten EU:n luovuttamislain 8 § 2 momentin mukaan. Korkein oikeus katsoo, että henkilö A:ta voidaan pitää pysyvästi Suomessa asuvana. Korkein oikeus viittaa myös hallituksen esitykseen 88/2003, jossa sivulla 25 esitetään, kuinka Suomessa pysyvästi asuvalla henkilöllä tarkoitetaan samaa, kuin rikoslain 1 luvussa. Samaisessa hallituksen esityksessä on mainittu sivulla 28, kuinka luovutettavaksi pyydetyn perhesuhteilla olisi harkinnassa merkitystä. Kuitenkin on otettava huomioon, että hallituksen esitykset ovat heikosti velvoittavia oikeuslähteitä, eikä niille voi antaa liikaa painoa.

Korkein oikeus on myös nostanut esimerkiksi tapauksen KKO 2011:8, jossa oli kyseessä samantyylinen tapaus. Tapauksessa Viron kansalainen oli pyydetty luovutettavaksi Suomesta Viroon vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten. Viron kansalainen vastusti luovuttamista sen perusteella, että hän oli jo pidemmän aikaa asunut Suomessa ja hänellä oli perhesiteitä Suomeen. Tässä oli kysymyksenä siis EU:n luovuttamislain 6 § 6 kohdan arviointia, jossa on jätetty tulkinnanvaraa siihen, milloin vapausrangaistuksen suorittaminen Suomessa on perusteltua. Korkein oikeus on myös maininnut tapauksen ”C-66/08 Kozłowski, tuomio 17.7.2008”, joka on käsitelty Euroopan tuomioistuimessa. Melanderin (2010, 205) mukaan tapauksessa oli kyse ”pidätysmääräyksessä tarkoitettuun kieltäytymisperusteeseen sisältyvien ilmaisujen ’asuu vakinaisesti’ täytäntöönpanosta vastaavassa jäsenvaltiossa ja ’oleskelee’ täytäntöönpanosta vastaavassa jäsenvaltiossa tulkinnasta”. Lakiin on jätetty siis hieman tulkinnanvaraa, joten jäsenmaan on arvioitava, miten pysyvästi luovutettavaksi pyydetty henkilö asuu Suomessa, miten kiinteät hänen perhesuhteensa ovat ja kuinka hän on järjestänyt toimentulonsa ja työskentelynsä Suomessa. Näiden seikkojen pohjalta Suomen valtion Korkeimman oikeuden on päätettävä, onko perusteltua henkilön A suorittaa mahdollinen vapausrangaistuksensa Suomessa. Korkein oikeus toteaa viitaten LaVM 7/2003 vp lausuntoon, että EU-luovuttamislain 6 § 6 kohdan harkinnanvaraisessa kieltäytymisperusteessa on otettava erityisesti huomioon Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa taattu perheelämän suoja. Ottaen huomioon Euroopan tuomioistuimessa käydyt aikaisemmat tapaukset (esim. asia C-123/08, Wolzenburg, tuomio 6.10.2009 ja EU:C:2009:216), palauttamista puoltaa se kuinka mahdollista henkilön on sopeutua uudelleen yhteiskuntaan hänen suoritettuaan rangaistuksensa. Tässä tapauksessa A:n perhesuhteet Suomeen puoltavat palautusehdon asettamista. A on asunut avovaimonsa kanssa Suomessa yli kolme vuotta ja yhteensä Suomessa yli neljä vuotta. Verrattuna aikaisempaan tapaukseen (KKO 2011:8, jonka olen käsitellyt kohdassa 4.1), A:n suhteet Suomalaiseen yhteiskuntaan ovat merkittävämmät. Korkein oikeus asettaa henkilölle A palautusehdon siten, että hän tulee suorittamaan vapausrangaistuksensa Suomeen.

4.3.6 Mietteitä

Pohdin että, olisiko ollut olemassa mitään tilannetta, jossa henkilö A:ta ei olisi luovutettu edes oikeudenkäyntiä varten? A vetosi harkinnanvaraiseen luovuttamisperusteeseen, mutta mihin viiva tällaisissa tapauksissa vedetään? Tapauksessa oli mainittu, että sellaisessa asiassa, jossa Suomella ei ole erityistä intressiä eikä Suomi liity rikokseen mitenkään, ei ole perusteltua kieltäytyä luovuttamisesta. A:n suhteet Suomeen olivat kuitenkin huomattavasti merkittävämmät, kuin 4.1 kohdassa esittelemäni tapauksen henkilön. Tämä oli erittäin merkittävänä syy siihen, että Suomi asetti ehdon, että A palautetaan Suomeen suorittamaan vapausrangaistustansa. Ihmettelyn myös suuresti, kuinka tuomioistuimilla on epäselvyyttä huumausaineen määrästä. Huumausaineen määrä on myös epäilyttävästi jäänyt juuri alle Suomen lain mukaan törkeästä huumausainerikoksesta. Tämän jälkeen on kuitenkin todettu, että tällä ei pitäisi olla merkitystä sen takia, koska Suomella ei ole tässä tilanteessa intressiä eikä osaa rikokseen.

Tapauksen lähde: <https://korkeinoikeus.fi/fi/index/ennakkopaatokset/precedent/1450704556300.html>

5 JÄSENMAIDEN VÄLINEN YHTEISTYÖ

5.1 Vastavuoroinen tunnustaminen

EU pyrkii tekemään jäsenmaiden välisestä yhteistyöstä tehokkaampaa, helpompaa ja selvempää. Kansainvälinen rikosoikeus on ollut olemassa jo pitkään, mutta EU:n kaltaisen liiton sisäinen rikosoikeuspolitiikka on kohtuullisen uutta. Ennen EU:ta useat maat ovat turvautuneet toisten maiden kanssa keskenään sopimiin sopimuksiin, joka on tehnyt luovuttamisesta ja kansainvälisistä rikosasioista monimutkaisia. ”Tässä aikaisemmassa järjestelmässä oikeusapu perustui valtioiden toisilleen tekemiin pyyntöihin, joihin reagoitiin kussakin esimerkiksi tietyn yleissopimuksen ratifioineessa valtiossa tuon valtion oikeusjärjestyksen asettamien edellytysten mukaisesti.” (Melander, 2010, 147) EU:n tavoitteena on sopimusten, direktiivien, puitepäästösten ja muiden instrumenttien avulla luoda yhteinen linja rikosoikeudesta ja siihen liittyvistä asioista jäsenmaiden välillä. EU:n rikosoikeudellisen yhteistyön ”kulmakivenä” pidetään vastavuoroista tunnustamista (Melander, 2010, 143). Ensimmäinen EU:n instrumentti, joka sisältää vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen on eurooppalaista pidätysmääräystä koskeva puitepäätos (Melander, 2010, 145). Tämä puitepäätos, jota käsitelin aikaisemmin kappaleessa 3.4.1 on siis monessakin suhteessa merkittävä. Vastavuoroisella tunnustamisella tarkoitetaan sitä, että toisen jäsenmaan lopputulosta voidaan pitää oman maan päätöksiin verrattavana, vaikka toinen valtio ei välttämättä käsitelisi asiaa samalla tavalla. Tähän liittyy vahvasti jäsenvaltioiden molemminpuolinen luottamus toisiinsa. Vastavuoroiseen tunnustamiseen yhdistyy usein myös yhteiset normit jäsenmaissa. Normit helpottavat toisissa jäsenmaissa tehtyjen päätösten hyväksymisiä (KOM 495 lopullinen, 2000, s.4-5) Vastavuoroisen periaatteen noudattaminen ei kuitenkaan ole poikkeuksetonta. Tästä esimerkkinä on kieltäytyminen luovuttamispyyntöön kieltäytymisperusteiden nojalla. Kieltäytyminen on kuitenkin aina perusteltava puitepäättöksen perusteella toiselle jäsenvaltiolle (Melander, 2010, 146). Vastavuoroinen tunnustaminen on EU-jäsenmaille hyvä pohja, mutta mielestäni sitä ei saisi noudattaa sokeasti. Jos valtiolla, josta henkilö luovutetaan, on syytä epäillä jotain ihmisoikeusloukkausta, epäoikeudenmukaista oikeudenkäyntiä tai muita rikkomuksia, sen pitäisi voida pyytää selvitystä valtiolta, johon henkilö oltaisiin luovuttamassa. On

selvää, että jokaisessa EU-jäsenvaltiossa ei olla samalla tasolla kaikkien perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien noudattamisessa. Tämän vuoksi toisiin valtioihin ei voida sokeasti luottaa, vaikka kyseessä olisi EU-jäsenvaltio. Melanderin mukaan vastavuoroinen tunnustaminen on saanut oikeusperustansa EU-sopimuksen 31(1) artiklan a-alakohdasta. (2010,143) Lisäksi Lissabonin sopimuksessa on maininta vastavuoroisen tunnustamisen periaatteesta artiklassa 65. Vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta katsotaan erityisen tärkeäksi viidessä eri puitepäättöksessä/päätöksessä. Näistä ensimmäinen on *”toisen jäsenvaltion tuomioistuimen aiemmin tekemän lopullisen rikosoikeudellisen päätöksen huomioon ottaminen”*. Tässä on kyse erityisesti *ne bis in idem*-periaatteesta, jolla tarkoitetaan, ettei samasta rikoksesta voida tuomita/rangaista kahta kertaa (Melander, 2010, 154). Tätä tukee puitepäättös rikosrekisteritietojen vaihdosta jäsenmaiden välillä (2009/315/YOS), josta kirjoitan hieman lisää edellä. Seuraavaksi vastavuoroinen tunnustamisen periaate katsottiin tärkeäksi *”ennen tuomion antamista tehtyjen päätösten täytäntöönpanon”* kannalta. Tämä liittyy lähinnä esimerkiksi todisteiden hankintaan liittyvistä päätöksistä, joihin kuuluu European Evidence Warrant (2008/978/YOS), jota pidetään pisimmälle menevänä vastavuoroisen tunnustamisen instrumenttina, koska se tavoittelee todisteiden vapaata liikkuvuutta EU:n alueella. EEW:ta on kuitenkin pidetty ongelmallisena, sillä EU:n jäsenmaiden rikosoikeudellinen lainsäädäntö ei ole yhdenmukaista, eikä yhteistä todisteiden hankintaa koskevaa lainsäädäntöä ole EU:n tasolla lähennetty (Melander, 2010, 154 ja 231). *Seuraamuksen langettava tuomio*, oli kolmas merkittävä syy vastavuoroisen tunnustamisen täytäntöönpanoa ajatellen. Ajatuksena oli toisen jäsenmaan tuomion välitön täytäntöönpano, jos jäsenmaa, jossa henkilö on ei luovuta omaa kansalaistaan. Tämä tulee esille eurooppalaisessa pidätys määräyksessä, jossa on annettu velvoite luovuttaa omia kansalaisiaan toisessa jäsenmaassa tapahtuvaa oikeudenkäyntiä varten. (Melander, 2010, 155) Tämä johti muun muassa Suomen PL 9.3 § muuttamiseen, josta olen kirjoittanut kappaleessa 3.4.1. Neljänneksi vastavuoroista tunnustamista katsottiin tarvittavan rangaistuksen jälkeiseen seurantaan liittyvissä päätöksissä. Viidenneksi katsottiin, että vastavuoroinen tunnustaminen tulisi käytännölliseksi keskinäisessä arviointijärjestelmässä.

5.1.1 Tuomioiden huomioon ottaminen muissa EU-maissa

EU:ssa on annettu puitepäätos (2008/675/YOS) toisten EU-maiden tuomioiden huomioon ottamisesta uusissa rikosprosesseissa. Tämä toteuttaa vastavuoroista tunnustamista, joka vahvistaa EU:n yhtenäisyyttä rikosoikeudessa. Tämä mahdollistaa sen, että toisessa jäsenvaltiossa annetulla tuomiolla voi olla merkitystä toisessa jäsenvaltiossa tapahtuvassa uudessa oikeudenkäynnissä/rangaistuksen määräämisessä. (Melander, 2010, 218) Puitepäätoksen ensimmäisen artiklan mukaan sen tarkoituksena on siis määritellä ne edellytykset, joiden täytyessä henkilöön kohdistuvassa rikosprosessissa yhdessä jäsenvaltiossa otetaan huomioon samalle henkilölle toisissa jäsenvaltioissa eri tosiseikkojen perusteella annetut aiemmat tuomiot. (EUVL, 15.8.2008) Puitepäätoksen seurauksena EU:ta voidaan pitää oikeudellisena alueena, jossa oikeudellisilla päätöksillä on valtioiden rajat ylittävä vaikutus. Lisäksi puitepäätos edistää jäsenmaiden välistä luottamusta ja lojaliteettia oikeudellisissa päätöksissä. Tämä vähentää vaikutusta, missä jäsenmaassa tuomio on jaettu/jaetaan (Melander, 2010, 219).

Puitepäätos on otettu täytäntöön tekemällä muutoksia Suomessa voimassa oleviin lakeihin. Muutoksia tehtiin RL:n 7 lukuun, lakiin Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä rikosoikeudellisesta yhteistoiminnasta (180/2010) sekä lakiin kansainvälisestä yhteistoiminnasta (181/2010). Suomessa ulkomaisten tuomioiden huomioon ottaminen ei ole ollut itsestään selvää aikaisemmin. Ongelmana on ollut, että Suomen tuomioistuimella ei ole ollut tietoja ulkomaisista aiemmista tuomioista. Rikosrekisterilain mukaan (770/1993) rikosrekisteriin on merkittävä ulkomailla tuomitut tuomiot (Melander, 2010, 222). Tähän Suomen tuomioistuimet eivät ole kuitenkaan aina voineet luottaa. Olisi erittäin tärkeää, että tuomioistuimet voisivat luottaa rikosrekisterissä mainittuihin tietoihin. Tietojen perusteella voi olla esimerkiksi esteperuste ehdollisen vankeusrangaistuksen langettamiseksi tai sillä voi olla vaikutusta rangaistuksen pituuden kanssa (Melander, 2010, 223). LaVL mietinnössä 1/2010, on otettu esille, että tuomiotietojen vaihtamiseen jäsenmaiden välillä liittyy vakavia ongelmia. Lakivaliokunnan mukaan tietojen vaihto ei ole tällä hetkellä säännönmukaista ja luotettavaa (Eduskunta, 2010, viitattu 5.1.2020).

5.1.2 Rikosrekisteritietojen vaihto

Rikosrekisteritietojen vaihto on erityisen tärkeää kohdassa 5.1 kirjoittamassani tuomioiden huomioon ottamisessa muissa EU-maissa. Rikosrekisteritietojen vaihdosta annettiin puitepäättös helmikuussa vuonna 2009 (2009/315/YOS). Puitepäätöksessä oli mainittu eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän ECRIS:ksen (European Criminal Record Information Services) perustamisesta (Melandar, 2010, 233). Puitepäätöksen tavoitteena oli tehostaa ja parantaa rikosrekisteritietojen vaihtamista jäsenvaltioiden välillä. Rikosrekisteritietojen vaihtaminen oli jo mahdollista vuoden 1959 tehdyn yleissopimuksen perusteella, mutta EU:n tavoitteena oli vähentää tuomioiden sattumanvaraisuutta ja edistää yhdenvertaisuutta (Melandar, 2010, 234). Puitepäättös mahdollisti paremman rikosrekisteritietojen vaihdon, mutta merkittävä asia tapahtui vuonna 2012, jolloin ECRIS perustettiin. Tämän johdosta perustettiin EU:n sähköinen yhdistetty rikosrekisteritietokanta. Tiedot kansalaisesta säilytetään sen jäsenvaltion rekisterissä, jonka kansalainen on kyseessä. Tietoja eri jäsenmaat voivat saada asianmukaisiin tarkoituksiin pyydettyäessä (Euroopan komissio, 2019, viitattu 8.1.2020).

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET JA POHDINTA

6.1 Tutkimuskysymyksiin vastaaminen

1. Miten luovuttaminen tapahtuu EU-maiden välillä?

Luovuttaminen EU:n alueen sisällä alkaa luovuttamista pyytävän maan kirjallisella pyynnöllä. Kirjallisessa pyynnössä on ilmaistava tarkat tiedot luovutettavasta henkilöstä sekä rikoksesta, josta häntä syytetään/johon hän on syylistynyt. Pynnön tulee täyttää eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä mainitut yleiset edellytykset. Tämän jälkeen asia käsitellään kansallisessa tuomioistuimessa (Suomessa tämä on Helsingin kärjäoikeus), josta saadaan päätös. Luovutettavalla on vielä mahdollisuus valittaa päätöksestä, jonka läpi mennessä asiaa siirrytään käsittelemään korkeampaan tuomioistuimeen. Lopullinen päätös asetetaan voimaan yleissopimuksesta tehdyn lain mukaisesti.

2. Mitä ongelmia luovuttaminen sisältää ja miten sitä voidaan kehittää?

Luovuttamisen ongelmat liittyvät usein EU-maiden välisiin rikosoikeudellisiin ja kulttuurillisiin eroihin. Vastavuoroinen tunnustaminen ja luovuttaminen EU-maiden välillä on pyritty EU:n lainsäädännön muuttamisen myötä yritetty saada mahdollisimman sujuvaksi ja toimivaksi. Ongelmat tulevat esille, kun kaksi EU:hun kuuluvaa maata omaavat suuret erot omissa tulkinnoissaan rikoksista ja niiden rangaistavuudesta. Tähän EU on yrittänyt puuttua asettamalla kaikille jäsenmaille tiettyjä reunaehtoja esimerkiksi direktiiveillä ja puitepäätöksillä, mihin kansalliset lainsäädännöt on sovitettava. Lisäksi maiden väliset erot vankiloiden oloissa ovat jossain määrin suuret ja näin ollen täydellinen vastavuoroinen tunnustaminen ei ole mahdollista. Jäsenmaiden viranomaisten on varmistuttava siitä, että luovutetun henkilön ihmisoikeuksia ei loukata.

Varsinaista konkreettista ratkaisua on hyvin vaikeaa löytää näihin ongelmiin. Mielestäni paras toimintatapa EU:lla tähän on se, että jatketaan kehitysyhteistyötä maiden välillä. Lisäksi EU:n on jatkettava kansojen hyvinvoinnin kehittämistä, mikä on yksi EU:n merkittävimmistä tavoitteista. Näillä toimenpiteillä päästään koko

ajan lähemmäksi yhtenäistä, toimivaa ja oikeudenmukaista EU:ta, jossa jokaisella kansalaisella on turvallinen asema.

6.2 Opinnäytetyön pohdinta

Aloittaessani opinnäytetyötäni, minulla ei ollut paljoakaan käsitystä, miten rikoksen johdosta tapahtuva luovuttaminen tapahtuu. Olin seurannut mediasta esimerkiksi Janne ”Nacci” Tranbergin tapausta ja pidin aihetta mielenkiintoisena. Aihe vaikutti aluksi hyvin byrokraattiselta, johon liittyy paljon sääntöjä ja lakeja. Mitä enemmän tutkin asiaa, sitä enemmän aihe näytti siltä. Huomioon otettavia kohtia oli paljon ja toisilla asioilla oli enemmän painoarvoa kuin toisilla. Näihin kaikkiin sääntöihin ja menettelytapoihin näytti olevan jokin syy. Ei Euroopan komissio turhaan tee 132 sivuista käsikirjaa eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta ja täytäntöönpanosta.

Suoriuduin opinnäytetyöstäni mielestäni lopulta hyvin. Prosessi oli kuitenkin pitkä ja vaativa. Joinain hetkinä minusta tuntui, että aihe on ihan väärä ja motivaatio ei ollut kohdillaan. Huomasin kuitenkin aina palatessani aiheen pariin, että minua oikeasti kiinnosti miten asiat toimivat EU:n tasolla.

Suomen asema EU:ssa on loppujen lopuksi melko pieni, eikä päätösvaltaa suomalaisilla hirveästi ole. Suomi on kuitenkin tästä huolimatta monessa asiassa EU:n kärkimaita. Suomi on menestynyt koulutusta ja nuorten taitoa mittaavassa PISA-tutkimuksissa erittäin hyvin viime vuosina, vaikka trendi on ollut muutamana viime vuotena laskeva. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2019) Lisäksi Suomi on yksi maailman parhaita maita tasa-arvon toteuttamisessa. Suomi myönsi maailman ensimmäisenä maana naisille täydet poliittiset oikeudet. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2020) Näistä, ja monesta muusta asiasta tulee olla Suomessa ylpeä. Toivon että, EU:n päätöksenteossa voidaan käyttää Suomea erinomaisena esimerkkinä, josta voi ottaa mallia.

Uskon vahvasti, että Euroopan Unioni tekee parhaansa, että lainsäädäntöön saadaan selkeä yhtenäinen linja. Toivon mukaan tulevaisuudessa EU:n kansalaiset voivat

luottaa siihen, että käsittely on oikeudenmukaista riippumatta siitä, käydäänkö se Suomessa tai Bulgariassa.

LÄHTEET

A - 6/1985, Asetus Kanadan kanssa tehdyn rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta, <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1985/19850006%20-%20SopS%206/1985>

A-14/1986, Asetus Australian kanssa tehdyn rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan sopimuksen muutospöytäkirjan voimaansaattamisesta, <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1986/19860014>

A - 4/2010, Valtioneuvoston asetus Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen 11 päivänä kesäkuuta 1976 allekirjoittamaan luovutussopimukseen tehdyn pöytäkirjan voimaansaattamisesta sekä pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta, <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2010/20100004>

A – 58/2013, Valtioneuvoston asetus rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Kiinan kansantasavallan Hongkongin erityishallintoalueen kanssa tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta ja sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta, <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2013/20130068>

Boucht, J. & Frände D. 2008. Suomen rikosoikeus – Rikosoikeuden yleisten opien perusteet. Tampere. Juvens Print.

Eduskunta, Lakivaliokunnan mietintö 1/2010, <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=lavm+1/2010>, viitattu 19.12.2019

Euroopan oikeusportaali, European Justice, 2009, https://e-justice.europa.eu/content_european_arrest_warrant-90-fi.do, viitattu 28.01.2020

Euroopan oikeusportaali, European Justice, 2019, https://e-justice.europa.eu/content_taking_into_account_previous_convictions-95-fi.do, viitattu 28.01.2020

EUR-Lex, Euroopan Unionin virallinen lehti, 2008, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32008F0675> , viitattu 3.2.2020

Euroopan yhteisöjen komissio, KOM 495/Komission tiedonanto neuvostolle ja Euroopan parlamentille, 2000, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52000DC0495&from=FR> , viitattu 3.2.2020

Europa.eu, EU:n virallinen verkkosivusto, 2020, https://europa.eu/european-union/about-eu/easy-to-read_fi , viitattu 15.3.2020

Europarlamentti, Mosaiikki ry, <https://europarlamentti.info/fi/arvot-ja-tavoitteet/tavoitteet/>, viitattu 10.12.2019

Finlex, Oikeusministeriö, KKO 2017:11, <https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2011/20110008>

Frände Dan, 2010, Yleinen Rikosoikeus, Helsinki, WSOYpro OY

HE 88/2003 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unioni jäsenvaltioiden välillä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi, <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiat&docid=he+88/2003> , viitattu 04.01.2020

Helsingin hovioikeuspiiri, Törkeän ja tavallisen huumausainerikoksen rajat, https://oikeus.fi/hovioikeudet/helsinginhovioikeus/material/attachments/oikeus_hovioikeudet_helsinginhovioikeus/karajaoikeuspainotteistenlaatuhankeidenraportit/2006/a8b7kA29f/Huumausainerikosten_rangaistussuositus._Huum.....pdf , viitattu 12.2.2020

Korkein oikeus, KKO 2017:11, <https://korkeinoikeus.fi/fi/index/ennakkopaatokset/precedent/1489496563434.html%20-KKO%202017:11>

Korkein oikeus, KKO 2015:99, <https://korkeinoikeus.fi/fi/index/ennakkopaatokset/precedent/1450704556300.html>

L - Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20031286>

L - Suomen perustuslaki, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

L -Vahingonkorvauslaki, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1974/19740412>

L - Rikoslaki, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>

L – Rikosrekisterilaki, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19930770>

Melander, Sakari, 2010, EU-rikosoikeus, Helsinki, WSOYpro OY

Oikeusministeriö, <https://oikeusministerio.fi/rikoksen-johdosta-tapahtuva-luovuttaminen>, viitattu 10.12.2020

Opetus- ja kulttuuriministeriö, PISA, <https://minedu.fi/pisa-2018> , viitattu 15.3.2020

Sosiaali- ja terveysministeriö, <https://stm.fi/suomi-on-sukupuolten-tasa-arvon-edellakavija> , viitattu 15.3.2020

S- 32/1971, Rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva eurooppalainen yleissopimus, https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sops-teksti/1971/19710032/19710032_2

Tapani, Jussi. & Tolvanen, Matti., 2016, Rikosoikeus Rangaistuksen määrääminen ja täytäntöönpano, Helsinki, Talentum Pro

Ulkoasiainministeriö, <https://eurooppatiedotus.fi/perustietoa-eusta/eun-tehtavat-2/oikeus-ja-sisaasiat/> , viitattu 12.2.2020

Ulkoministeriö, <https://um.fi/pidatettyna-ulkomailla>, viitattu 7.11.2019

Tieteentermipankki – Nuutila, Ari-Matti, https://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:ne_bis_in_idem, viitattu 20.11

